

FEBRUAR 1989, ŠTEVILKA 2

Osrednje praznovanje pri geometričnem središču Slovenije v Sp. Slivni KULTURNI PRAZNIK V LITIJU

Nedelja, 12. februar 1989. Čudovit, sončen dan. Tak, ki vabi ven, v naravo. Nebesna modrina, preprežena z belimi trakovi srebrnih ptic — reaktivnih letal.

Po cesti proti Spodnji Slivni se pomikajo kolone vozil in pešcev. Ovirajo drug drugega, da se tu in tam prikrade na ustnice tudi kakšna kletvica, ampak drugače je svetloba razlita vsepovsod in sta radost in prešernost v srcih.

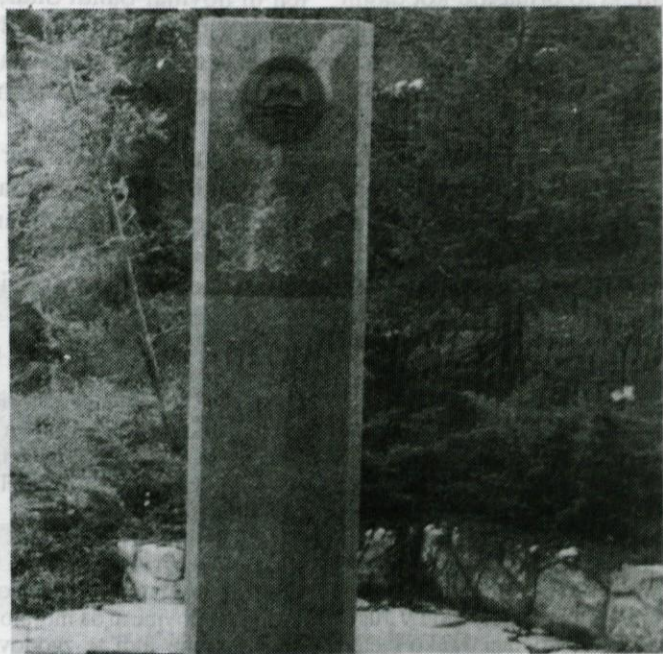
Pri obeležju geometričnega središča množica ljudi. Slovenska zastava vrh jambora s pločevinastim petelinom vihra v rahlem vetriču, ki nagajivo seže v skrbno pričesko, rdeče obarva obraz. Potem potegne pod obronke Zg. Slivne, ki je vsa opasana z zelenimi gozdovi. Zasliši se Prešernova Zdravljica. Zanosna pesem, ki budi in dviga moralo. Spregovori pisatelj Tone Partljič. Temperamentno, s simpatičnim štajerskim naglasom govori o pesniku, o njegovem pomenu in predvsem o našem odnosu do njega. Prešerna so v različnih obdobjih obravnavali raz-

lično. Mu pritikali in odvzemali. Kakor je ustrezalo trenutnim prilikam in razmeram. Toda Prešeren je ostajal vedno Prešeren, naj so to oni hoteli ali ne. Ostajal je ponosna, samosvoja pesniška osebnost, ki predvsem ni bil nobena cmera, ostajal pa je vedno na svojem. Pesnik, ki je seveda poleg oblikovalca Sonetov nesreče bil predvsem veder človek. To vse preradi pozabljamo. Pesnik, ki je sentimentalni ljudski pesmi dodal še udarno in vedro koračnico, ki je Slovencem kazal pot v prihodnost, v čas »...ko rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak...!« Še posebej pa je v teh časih pomembno, da se zavemo, da je Prešeren v svoji Zdravljici pozival na edinost in spravo in ne na strankarsko drobljenje in združarstvo.

Partljičeve besede imajo svoj
 (Dalje na 2. strani)

Ob pomanjkanju vode nikakor ne smemo pozabiti tudi na previdnost pri spomladanskem čiščenju travnatih in gozdnih površin — sedanji čas brez dežja je pač primeren za takšna opravila. Zato bodimo posebno budni pri zažiganju travnatih in gozdnih površin, kajti pogoji za hitro razširitev požara so več kot ugodni. Vsako sežiganje pri pospravljanju travnatih in gozdnih površin po možnosti predhodno javite najbližjemu gasilskemu društvu v krajevni skupnosti.

Občinska gasilska zveza Litija

*Iz govora pisatelja Toneta Partljiča
 na Prešernovi proslavi pri obeležju GEOSS:*

»Kako malo slovenskih pisateljev na primer sploh bere, kaj šele ceni svoje kolege! Gledališki ljudje ne grejo na predstave v druga gledališča, če pa že grejo, pa grejo zato, da lahko zamahnejo z roko, kako to vse skup ni nič itd. O slovenski zavisti v kulturi sploh ni da bi govorili... S tem ko negiramo rezultate drugih slovenskih ustvarjalcev, negiramo torej tudi sami sebe in podpihujemo druge, da tako potem sodijo o nas. Tudi slovenski pisatelji in umetniki se moramo naučiti Prešernove tolerance.

Sam sem bil prvi, ki je zagovarjal, da naj izginejo iz naše sedanjske vse »tabu teme«, da prenehamo šepetati, kar je potrebno reči na glas, napadati politiko v vseh svojih literarnih delih pa pomeni, da se v bistvu sami ujamemo na iste limanice, od katerih bežimo. Tudi ne smemo nasesti nacionalnim nestrpnostim iz drugih delov Jugoslavije do nas Slovencev. Dostojanstveno in ponosno jim moramo odgovorjati, toda ne vračati s podobnim sovraštvom, ne nestrpno reagirati na drugačne ideje v drugih narodih, saj tudi mi nismo cepljeni proti nacionalni nestrpnosti.

Prešeren je z Zdravljico postavil stvari na svoje mesto, in tu skoraj ni kaj dodajati, in ni čudno, da je po nekem vsenarodnem referendumu postala Zdravljica naša himna. Toda ni dovolj, da jo pojemo, razumeti moramo njenega duha o edinosti, spravi, sreči, medsebojnem spoštovanju.

Zdravljica je pesem, ki govori proti sovraštvu; a poziva k enotnosti naroda v boju za svojo srečo... Prešeren je globoko demokratičen in mi, ki se zdaj učimo nanovo demokracije, moramo to vedeti. Vedeti pa moramo tudi, da poziva narod k edinosti in spravi in ne k prevlečkemu večstrankarskemu drobljenju in eventualnemu medsebojnemu zmerjanju.

Osrednje praznovanje pri geometričnem središču Slovenije v Sp. Slivni

(Nadaljevanje s 1. strani)

KULTURNI PRAZNIK V LITJI

učinek. Lovijo se v zraku, sedajo v ušesa in se skušajo dokopati do srca. Poslušalci, ki so še maloprej sproščeno klepetali s svojimi sosedi, prijatelji in slučajnimi »bližnjiki«, si izmenjavali poglede in bodrilne nasmeške, so zdaj zbrani, v spoštljivi tišini potegnjeni vase. Premišlujejo in primerjajo z vsem tistim, kar slišali o pesniku do zdaj. Priznavajo, da so to nove besede. Pogumne in nič konformistične.

Potem znova zazveni pesem, ki jo prinašajo kot daljni pozdrav pesniku z Gorenjske njegovi rojaki iz Žirovnice. Lepo zveni v teh strminah. Tenor zaplava po zraku in nežno seda na sozvočje ostalih glasov. K obeležju se povzpne igralec Uroš, ki preseneti. Z novim tekstom, neobičajnim. Morda je tudi prav tako, saj

kulturni praznik niso samo Zdravljice in Nezakonske matere.

S petjem se proslava počasi končuje. Množica se zdaj obrne proti Vačam. Posamezniki se ustavljajo, zbirajo se v gruče, skupinice, ki se pogovarjajo in se počasi pomikajo navzdol.

Ob 15. uri je večnamenska dvoranica pri podružnični šoli nabito polna. Do zadnjega kotička. Kako tudi ne, ko za častnim omizjem sedijo pisatelj in novinar Sandi Sitar, likovni ustvarjalec Matjaž Brojan, ki ta dan tudi razstavlja na Vačah, agilni kulturni animator Peter Svetik, pisatelj in častni gost Tone Partljič in igralec Uroš Maček. Vprašanja dežujejo, gostje odgovarjajo. Najbolj se tudi tokrat izkaže Tone Partljič. Vstane izza

Slovenski pisatelj Tone Partljič govori pred obeležjem GEOSS (foto: Zofka)

mize, pravi, da iz pedagoških razlogov (nekoč je bil tudi sam učitelj) pripoveduje, gestikulira. Tako neposreden je tale Tone, da takoj požanje simpatije občinstva in nenadoma postane naš. Čeprav se nekaj brani in govori, da ni vseveden, pove tako in toliko, da bi ga poslušali še in še. O svobodi, o demokraciji, pa tudi o delu, ki se ga čedalje manj ceni,

govori. Pripoveduje plastično, v prisposodobah, žanje salve smeha in aplavza, pa saj tudi ni zaman priznani komediograf.

Ko smo se po dobri uri in pol poslavljali, nam je bilo vsem skupaj čudovito lepo pri srcu. In rekli smo si, da drugo leto v tem času spet pridemo na Vače. Prav zagotovo.

Tekst: J. Sevljak, foto: Zofka

Pogovor z dr. Jankom Pleterskim o nacionalnem vprašanju in federalizmu

Med zimskimi počitnicami je občinski komite ZKS Litija v sodelovanju z Medobčinskim študijskim središčem Ljubljana za učitelje osnovnih šol občine Litija organiziral predavanje člana predsedstva SR Slovenije prof. dr. Janka Pleterskega o nacionalnem vprašanju in federalizmu v Jugoslaviji. Zgodovinar Janko Pleterski se v svojem znanstvenem delu največ ukvarja ravno z vprašanjem nacionalnih odnosov v Jugoslaviji in velja na tem področju za eno največjih avtoritet pri nas. Razen tega se ukvarja še z zgodovino koroških Slovencev in zgodovino Slovencev od srede 19. stoletja do konca prve svetovne vojne.

Predavatelj je v uvodu, ki mu je z zanimanjem prisluhnilo čez 100 udeležencev, orisal zgodovinski razvoj urejanja odnosov med narodi Jugoslavije, zlasti od ustanovitve stare Jugoslavije dalje.

V zvezi s predlogi za obeleževanje obletnice ustanovitve stare Jugoslavije je menil, da nastanek nove države ni bil samo rezultat zmage Srbije in zavezniških držav, ampak je šlo tudi za uresničitev načela o samoodločbi narodov. Pri pobudi pa ne gre le za upravičen zgodovinski spomin, am-

pak tudi za aktualne politične tendence, ki z uveljavljanjem zaslug za prvo jugoslovansko državo zahtevajo tudi novo delitev oblasti na teh kriterijih.

Pomembno je, da je vsak narod po svoji zgodovini prišel v to državo, da ima vsak pravico do lastne zgodovine in da morajo biti enakopravne tudi te zgodovine, ne le narodi. Nacionalno vprašanje se je pojavilo šele po začetku skupnega življenja, pri čemer je odločilno vlogo imel nacionalni

unitarizem, ki je izhajal iz prepričanja, da bo nastal en jugoslovanski narod, ki potrebuje enoten centralistični sistem in vladanje.

Zavrnil je danes prisotno tezo o tem, da je stari Jugoslaviji zmanjkalo časa, da bi nacionalno vprašanje rešila brez revolucije, češ da sporazum Cvetkovič — Maček že kaže, da je bila na poti v federalizacijo. V tem procesu ni šlo za ustavno spremembo, ampak za administrativno spremembo, dežela pa je bila na poti, da se

vkluči v sistem fašističnih držav.

Tovariš Pleterski je menil, da ima geslo bratstvo in enotnost še danes svoj pomen, čeprav pogosto v njem vidimo samo frazo, ki nima prave vsebine. Geslo je imelo svojo veliko težo leta 1941 ob groznji krvavih mednarodnih konfliktov. Njegov dolgoročni pomen pa je priznanje enakopravnosti vseh narodov, predvsem priznanje pravice do samoodločbe.

Odgovoril je tudi na pogosto prisotno vprašanje, ali je ustava iz leta 1974 v nasprotju ali v skladu z avnojskimi sklepi. Federacija, ki se je začela oblikovati v NOB in je bila predvsem bojna skupnost, seveda ne more biti identična z današnjo, ki mora reševati vse probleme, ne pa samo vprašnja politične volje. Takrat je bil govor samo o federalnih enotah, niti še ne o republikah, kaj šele o avtonomnih pokrajinah. Kardelj je že leta 1944 v Črnomlju govoril, da avnojski sklepi pač odražajo tisto, kar je že doseženo, da jih bo potrebno razvijati še naprej, vendar pa samo na podlagi popolne prostovoljnosti in soglasja vseh njenih delov. To je napisano tudi v ustavi iz leta 1974 in dokler to velja, velja tudi duh avnojskih sklepov.

B. V., foto: K. Šušteršič

Dr. Janko Pleterski in sekretar OK ZKS Litija Borut Vukovič med predavanjem

Predstavljamo vam Mesarijo in prekajevalnico Šmartno pri Litiji

Ko smo v januarški številki našega glasila objavili poročilo o praznovanju občinskega praznika in o prejemnikih občinskih priznanj, smo se v uredništvu dogovorili, da v tej številki nekoliko podrobneje predstavimo TOZD, katere direktor je prejel priznanje za dosežke na gospodarskem področju.

Pa smo se odpravili na obisk.

Lep, sončen dan je bil, ko smo se odpeljali v Šmartno, da obiščemo Mesarijo in prekajevalnico Litija. Svetloba je bila razlita vsepovsod. Tako prijetno je sijalo, kot da smo že zdavnaj zakoračili v pomlad in nismo šele sredi februarja.

Poslojpe mesarije se je že od daleč smehljalo s svojo belino. Na izhodni rampi so pripravljali vse potrebno za novo pošiljko mesa, nas pa je v svoji pisarni prijazen sprejel direktor tovariš **Andrej Gradišek**. 25 let je že direktor. Kar dolga doba, priznajmo. S svojo krepko, dobrodušno postavo vliiva nekako zaupanje, pa tudi neka posebna energija sije iz njega.

Sedli smo k mizi in pogovor je stekel. O čem drugem seveda kot o delovni organizaciji, ki jo vodi že toliko let. Tovariš Gradišek je rojen Šmarčan. Zdi se mi, da je kar nekako ponosen na to. Tu

se je tudi izučil mesarskega poklica in 1956. leta, ko sta se združili šmarska in litijska mesarija, odšel v Litijo. Delovno organizacijo Mesarijo je leta 1951 ustanovil Krajevni ljudski odbor Litija. Starejši Litijani se najbrž še spominjajo prostorov stare mlekarne (stali so zadaj za zdajšnjo trgovino Prehrana), kjer so imeli svoje prostore. Takrat je bilo zaposlenih 7 ljudi. Imeli so eno klavno linijo in manjšo hladilnico.

Leta 1964 je prevzel mesto direktorja. Že dve leti po tem so se pričele aktivnosti okrog izgradnje novih prostorov. Leta 1966 so v SRS objavili pogoje za verifikacijo mesarij. Zakon je stopil v veljavo leta 1970. Takrat so v Sloveniji zaprli okoli 80 klavnih, ki teh pogojev niso izpolnjevale. V Mesariji in prekajevalnici Litija so se tega zavedali in ukrepali pravočasno. Že leta 1967 so pričeli z iskanjem lokacije, pripravili dokumentacijo in 1968 je gradnja v Šmartnem stekla.

Maja 1970 je bila zgrajena prva faza s sodobnimi klavnimi linijami in hladilnico. Mesarija je postala klavnica ljubljanske regije in Zasavja, kjer je danes zaposlenih 67 delavcev.

V sezoni 1982/83 so kot TOZD

vstopili v DO Agrotehnika, predvsem zaradi želje po povečanju primarne proizvodnje. Odprli so tudi nov prodajno — distribucijski center na Viču, v načrtih pa je tudi odprtje poslovalnice v Šmartnem in na levem bregu Litije.

Produktivnost dela nenehno raste (lani je znašala realizacija 2.800 ton mesa), kar jih uvršča med prvih deset tovrstnih organizacij v republici in državi.

Seveda ni napredka brez ljudi, zato so v Mesariji posvetili posebno skrb prav človeku. Zaposlujejo nove strokovne kadre, da razvoj ne bo zaostal.

Seveda nad vsemi akcijami bdi in jih usmerja prav direktor Andrej. Človek, ki ga je družina marsikdaj pogrešala, ko je bil na službenih poteh, in ki se povsem zaveda, da je osnova vsega prav delo. Trdo, pošteno in dosledno. In odgovornost, ki iz tega izhaja. Na vseh ravneh. Samo tako bomo izšli iz krize, pravi. In mi smo se strinjali z njim.

Poslovali smo se. Odhajali smo s prijetnimi občutki, da je to uspešen, mlad kolektiv, ki ve, kaj hoče, in mu to tudi povsem uspeva. Da bi jih bilo vsaj več takšnih!

J. Sevljak

NOVI ZAKON O PLANIRANJU

Konec leta 1988 je bil sprejet novi Zakon o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije. Z njim so odpravljeni dolgotrajni in nesmotrni postopki pripravljanja in sprejemanja planov.

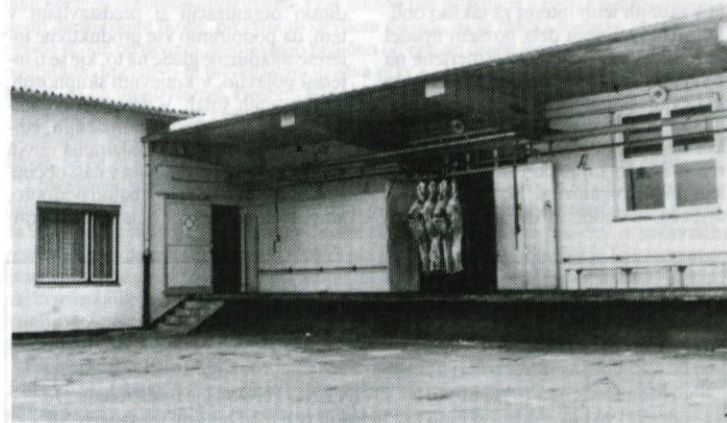
Po novem zakonu plana sprejemajo samo določene organizacije, skupnosti (kadar to zahteva enotnost tehnoloških sistemov in posebni družbeni interes) in družbenopolitične skupnosti. Odpravljena je obveznost sprejemanja in usklajevanja planov za organizacije združenega dela. Le-te naj bi namreč plansko funkcijo prilagodile svoji poslovni avtonomiji, tržni usmeritvi ter za plane in poslovanje same odgovarjale.

Zvezni, republiški, občinski družbeni plani naj bi imeli predvsem usmerjevalno vlogo. Bili bi osnova za razvojno in ekonomsko politiko ter strategijo. Njihova vsebina naj bi bila prilagojena naravi problemov, ki se pojavljajo na zvezni, republiški ali občinski ravni.

Posebej moramo opozoriti na opustitev sprejemanja resolucij kot letnih planskih aktov za uresničevanje srednjeročnega družbenega plana. Namesto resolucij bodo občinske skupščine sprejemale kratkoročne programe ukrepov ekonomske politike in druge ukrepe, s katerimi se bodo zagotovile možnosti za uresničevanje družbenih planov. Na osnovi kratkoročnega programa ukrepov pa se bodo sprejeli ustrezni predpisi in drugi akti, s katerimi bi uresnili program.

Novi zakon o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije naj bi kot eden izmed sistemskih zakonov pripomogel k večji samostojnosti organizacij združenega dela — podjetij in njihovi večji uspešnosti, učinkovitosti.

O. Malenšek

Na dvorišču Mesarije in prekajevalnice Litija

Smo končno spoznali pomen osnovnega izobraževanja?

Osnovna šola kot ena od najpomembnejših funkcij narodovega obstoja je razpeta med mnoga nasprotja. Ta pa že resno ovirajo njeno vzgojno in izobraževalno delovanje. Ob neobhodnem zmanjševanju obsega celotne skupne porabe ni več mogoče zagotavljati zadostnega obsega sredstev za vzgojno-izobraževalne programe. To pa zahteva intenzivnejše usklajevanje programov med uporabniki in izvajalci ter načrtovanje ukrepov z jasno določeno prioriteto v skupni porabi ter možnostjo prelivanja sredstev na ob določenem trenutku najbolj pereča področja družbenih dejavnosti.

Področje vzgoje in izobraževanja je dejavnost, ki je bila, glede na migracijske tokove prebivalstva, prisiljena širiti program v skladu s sprejetimi normativi. Tako stalno raste število oddelkov redne osnovne šole, kar pa je v nasprotju z omejevalnimi ukrepi na področju sredstev. V okviru reševanja problematike pri Občinski izobraževalni skupnosti Litija so bile v skladu s stališči organov te skupnosti in izvršnega sveta Skupščine občine Litija izdelane smer-

nice za financiranje programov vzgoje in izobraževanja z določitvijo prioritete pri financiranju dodatnega programa Občinske izobraževalne skupnosti Litija.

Osnovna šola poleg ožje vzgojno-izobraževalne funkcije opravlja tudi pomembne socialne naloge in interesne dejavnosti, ki izvirajo iz potreb okolja in se kažejo prav v dodatnem programu (podaljšano bivanje, šolsko svetovalno in strokovno delo, dejavnost Glasbene šole, celodnevna oblika pouka).

O navedenemu gradivu so razpravljali delegati zborov občinske skupščine Litija in skupščine Občinske izobraževalne skupnosti Litija na skupnem zasedanju 10. februarja 1989.

V kriznih razmerah, ki jih doživljamo v naši družbi, moramo doseči postopen premik v spoznanju, da izobraževanje ni le eden temeljnih dejavnikov gospodarskega razvoja, temveč tudi dejavnik razvoja družbenih odnosov in izpopolnjevanje človeka kot posameznika. Treba je ustaviti stihijsko racionalizacijo osnovne šole, zavarovati

zagotovljeni program in ne dovoliti, da bi bil ogrožen družbeno-ekonomski položaj učiteljev.

Vzgoja in izobraževanje je dolgoročno, smotrna in načrtna družbena dejav-

nost, ki bo uspešna le ob stalnem usklajevanju s potrebami in zahtevami družbe.

Vida Kožamelj, foto: K. Šušteršič

Delegati med skupnim zasedanjem zborov SO in občinske izobraževalne skupnosti

Novo mladinsko vodstvo

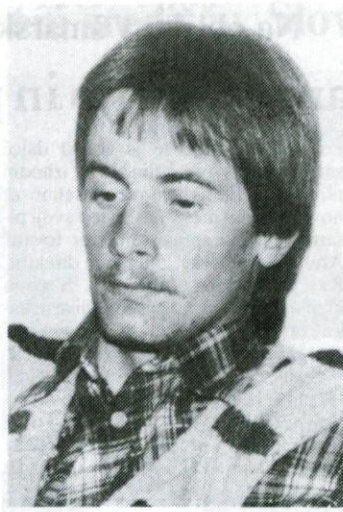
V času takšnih in drugačnih kadrovskih sprememb je tudi litijska mladinska organizacija dobila novo vodstvo, izvoljeno na programsko-volilni seji, ki je bila v petek, 20. januarja 1989, v sejni sobi Skupščine občine Litija.

Poleg razrešitve prejšnjega predsedstva OK ZSMS Litija in izvolitve novega je dnevni red programsko-volilne seje vseboval tudi druge pomembne in zanimive točke. Med drugim so obravnavali poročilo o delu OK ZSMS Litija in njenih organov v letu 1987 in 1988. Pri tem je bilo posebno poudarjeno delo komisije mladih kmetovalcev, ki je bila v letu 1988 najaktivnejša komisija pri OK ZSMS Litija. V zvezi z aktivnostjo pa je bil tu omenjen status in delovanje Centra interesnih dejavnosti mladih Litija, ki s svojo standardnostjo na eni in izvirnostjo idej na drugi strani postaja vse vidnejši spremljevalec družbenega, kulturnega, poučnega in razvedrilnega življenja zunaj in znotraj litijske občine.

Pomembno je zapisati tudi to, da so pod četrto točko dnevnega reda (Obravnavna programa dela OK ZSMS Litija in njenih organov v letu 1989) med drugim sprejeli sklep o spremembi Pravil OK ZSMS Litija. Sprememba se nanaša na ukinitve Centra za mladinsko prostovoljno delo, ki se združi s komisijo mladih iz krajevnih skupnosti (tu je glavni razlog ukinitve mladinske delovne brigade Franc Rozman-Stane, saj je v zadnjih letih interes za takšno obliko prostovoljnega dela povsem upadel in je sedaj vsa dejavnost usmerjena na izvajanje lokalnih delovnih akcij po krajevnih skupnostih), in ukinitve Centra interesnih dejavnosti mladih Litija kot sestavnega člana Občinske konference ZSMS Litija, ker se je v začetku leta 1988 organiziral kot samostojno društvo, ki deluje na nivoju občine.

Glavna in najzanimivejša točka pa so bile volitve, na katerih so bili izvoljeni: **Alenka Urbanc** (predsednica OK ZSMS Litija), **Rudi Bregar** (sekretar), **Igor Ponebšek**, (predsednik komisije za SLO in DS), **Irena Prašnikar** (predsednica komisije za idejnopolitično delo in izobraževanje), **Marija Mali** (predsednica komisije za kadrovska vprašanja), **Nada Čurič** (predsednica komisije mladih delavcev), **Stefan Logar** (predsednik komisije za statutarna vprašanja in pritožbe), **Marjeta Mlakar-Agrež**, **Nada Kemperle** in **Marko Povše** (člani komisije), **Lidija Skubic** (predsednica nadzornega odbora), **Matej Povše**, **Andrej Vidmar**, **Matjaž Urbanc** in **Jelena Avbelj** (člani).

Delovanje mladinske organizacije je prav gotovo pomemben dejavnik, ki vpliva na položaj drugih družbenopolitičnih organizacij in tudi posameznikov v naši družbi. O aktivnosti litijske mladine in o svojem bodočem delu je po končani programsko-volilni seji Alenka Urbanc, predsednica OK ZSMS Litija, razmišljala takole: »Svoje delo pri mladinski organizaciji si predstavljam v tem, da podpiramo vse produktivne interese mladih, ne glede na to, kje se ti interesi pojavijo, v krajevnih skupnostih, na osnovnih šolah, v delovnih organizacijah ali v interesnih združenjih, lahko pa tudi v smislu organiziranja novih gibanj, če se bodo pojavila v naši občini. Pri tem ne mislim na verbalno podporo, ampak na podporo v dejanjih, pri kon-

Sekretar OK ZSMS Litija Rudi Bregar

kretnih akcijah in programih. Ohranili bomo tudi vse oblike dela, ki so se doslej izkazale za dobre, pravilne. Seveda bomo uvajali nove, kar je ves čas značilnost delovanja mladinske organizacije.«

Sekretar OK ZSMS Litija Rudi Bregar je o svojih stališčih do položaja mladinske organizacije in o svojem delu povedal naslednje: »Do zadnjega trenutka nisem vedel, ali naj sprejem kandidaturu ali ne, predvsem zaradi izredno slabega družbenega položaja Jugoslavije, kar vpliva na delovanje celotne mladinske organizacije, tako tudi na mladino v litijski občini, zaradi izredne odgovornosti zadanih nalog in še posebej zaradi družbenega odnosa do mladinskih funkcionarjev. Npr. moja predhodnica kljub dejstvu, da ocenjujem aktivnost litijske mladinske organizacije v zadnjih dveh mandatnih obdobjih kot uspešno, danes ne more dobiti nikakršne zaposlitve.

V okviru občinske konference ZSMS Litija bomo delali, kot da smo samo-

Akcija:

Pomagamo knjižnici ohraniti matičnost

Sredstva za knjižnico so darovali: Bučar Franc, urar, Šmartno Plantarič Sonja, Litija SCT Ljubljana, TOZD Inženiring Turenšek Stanka, Šmartno Izlakar Milan, Litija Juvan Rudolf, Litija

Št. ž. rač.: 50150-603-58015

stojni, in se bomo vključevali v vse akcije v litijskem prostoru. Naša načelna stališča (pravna država, demokracija, varstvo človekovih pravic, svoboda govora in tiska...) so jasna že od prej in na njih bomo vztrajali, kajti vemo, kam pripelje vodenje politiké po vetru.

Ob tem želim poudariti, da zaradi teh načelnih stališč ne nameravamo z nikomer prihajati v konflikte, kot hočejo prikazati nekateri. Sedanje vodstvo litijske mladinske organizacije je takšnega načina sposobno. Vključevali bomo vse oblike združevanja mladih (podružnico Slovenske kmečke zveze, podružnico Slovenske demokratske zveze), če bo potrebno, tudi drugače misleče — upoštevali bomo pluralizem idej in mnenj.«

Zaželimo novemu mladinskemu vodstvu kar največ uspeha in dobre volje pri uresničevanju programa in zadanih nalog in pri premagovanju vsakdanjih ovir. Resničnost parole »PRAVI LJUDJE NA PRAVEM MESTU« pa bo pokazal čas.

Nada Čurič

Vlak Bratstva in enotnosti

Manifestacija VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI je tradicionalna že od leta 1961 in je odraz stalnih prijateljskih vezi med bivšimi izgnanci iz SR Slovenije in njihovimi gostitelji v SR Srbiji. Obenem manifestacija pomeni srečanje izgnancev iz naše republike, ki jih je okupator leta 1941 izgnal iz njihovih domov, s srbskimi brati in sestrami, pri katerih so našli svoj drugi dom, toplo prijateljsko zatočišče in s katerimi so skupaj preživljali težave vojne vihre ter prenašali nadčloveške napore in trpljenje.

Značilno za manifestacijo je, da je vlak tradicionalni simbol ohranjanja, razvijanja in utrjevanja revolucionarnih izročil NOB ter pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju in krepitvi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Vlak je postal največja manifestacija povezovanja med slovenskimi izgnanci in njihovimi gostitelji, postal je porok, da velike revolucionarne izkušnje ne bodo nikoli zamrle. S to manifestacijo se revolucionarna izročila NOB prenašajo tudi na mlajše rodove.

Medobčinska koordinacijska odbora VLAKA BRATSTVA IN ENOTNOSTI v SR Srbiji in SR Sloveniji sta v soglasju z vsemi sodelujočimi občinami sklenila, da letos organiziramo vlak, ki bo iz SR Slovenije popeljal medvojne izgnance in njihove najozje družinske člane h gostiteljem v SR Srbijo.

Vlak bo odpeljal iz Maribora in Jesenic oz. Ljubljane 12. oktobra 1989 zvečer in prispel v Kraljevo oz. Titovo Užice 13. oktobra 1989. Vračal pa se bo 15. oktobra 1989 in prispel v Ljubljano 16. oktobra.

V želji, da bi pravočasno opravili vse potrebno za srečanje z gostitelji, vabimo medvojne izgnance in njihove ožje družinske člane, da se povežejo s svojimi medvojnimi gostitelji v SR Srbiji. Takoj po prejemu njihovega vabila naj se zglasijo na sedežu Medobčinskega sveta SZDL Ljubljanske regije, Ljubljana, Komenskega 7, IV. nadstropje, najkasneje pa do 31. marca 1989 zaradi prijave svoje udeležbe na Vlaku bratstva in enotnosti.

Informacije v zvezi s potovanjem dobijo zainteresirani na sedežih svojih občinskih konferenc SZDL, na Mestni konferenci SZDL Maribor in Medobčinskem svetu SZDL Ljubljana.

Medobčinski koordinacijski odbor vlaka Bratstva in enotnosti Slovenije

Nova akcija OK ZSMS Litija

IZBERITE IN SE POGOVORITE!

Izbiranje naj osebnosti danes postaja že prava modna muha, mi pa ne želimo izbirati, temveč želimo, da vi, bralci, izberete osebnost iz političnega življenja, s katero bi se radi pogovorili. Izbirajte, mi pa vam v pomoč predlagamo nekaj ljudi:

— **JANEZ STANOVANIK**, predsednik predsedstva naše domovine,

— **JOŽEF ŠKOLČ**, predsednik Zveze socialistične mladine Slovenije, tačas najbolj revolucionarne DPO,

— **DIMITRIJ RUPEL**, predsednik Slovenske demokratske zveze in pri nas čisto »sporna« osebnost,

— **JANEZ DRNOVŠEK**, eden izmed kandidatov za predsedstvo SFRJ iz Slovenije,

— **JANEZ LUKAČ**, delegat v zveznem zboru skupščine SFRJ in predsednik družbenopolitičnega zbora občine Litija, ter **VIKA POTOČNIK**, delegatka v zveznem zboru, edina, ki se je upala vzdržati pri glasovanju »padlega« predsednika zvezne vlade pred več kot dvema letoma,

— **FRANC OMAN**, predsednik Slovenske kmečke zveze, prve prave in nove politične zveze pri nas.

Izberite človeka, s katerim bi se radi pogovorili, in nas pokličite po telefonu na številko 881-269 vsak delavnik od 8. do 13. ure ali pa pošljite dopisnico na naslov OK ZSMS Litija, p.p. 32, 61270 Litija. Na dopisnico ne pozabite napisati svojega naslova.

Niumno, da se odločite za človeka iz našega seznama. Napišite lahko katerokoli ime ali priimek. Posamezne goste, ki bodo zbrali največ glasov, bomo povabili v kraj, od koder bodo prejeli največ glasov. Akcija je trajna, vendar nas pokličite ali nam pišite čimprej. Pripravljamo tudi presenečenja za sodelujoče. Prvo izbiranje gosta bo že 10. marca letos.

Komisija za IPDI pri OK ZSMS Litija

Na kongres ZSMS se pripravljajo tudi v Litiji

Za politični pluralizem

Odločitev delegatov Republiške konference ZSMS v začetku februarja o sklicu kongresa pomeni vsekakor prelomnico v delovanju mladinske organizacije. Že pred dvema letoma je Janez Janša zapisal, da je čas, da se danje generacije začne igrati svojo vlogo, da je bilo dovolj razvrščanja v razine Titove ali socialistične generacije in umeščanja na različne poti, za katere nihče ne ve, kam dejansko vodijo. Pravi, da je bilo dovolj ubijanja mladosti s pomočjo ideologije.

Hočeš, nočeš bo reorganizacija ZSMS objektivno vzpostavila polje organizirane politične konkurence. Vrsta dejstev in dogodkov v zadnjem času je nedvomno podatek, da ima sedanja mladinska organizacija relativno velik moralni vpliv in ugled med ljudmi. To potrjujejo tudi rezultati raziskav, ki jih opravlja raziskovalna skupina Varianta in jih občasno objavlja v reviji Mladina.

V tem trenutku so največ dosegli kmetje. Bili so desetletja zapostavljeni, tlačeni in zasmehovani kmetje, in zdaj so si izborili vsaj relativno svojo organizacijo. Tako sta Kmečka zveza in Zveza kmečke mladine le prvi korak. Interesi se morajo organizirati. Zato ustanovitev Slovenske demokratske zveze, Socialdemokratske zveze. ZSMS se mora organizirati in spremeniti. Če hoče imeti partija svojo mladinsko organizacijo, naj si spet ustavi SKOJ.

ZSMS zahteva pravico do svobodnega političnega organiziranja, neposredne in tajne volitve in možnost čim večje uveljavitve političnega pluralizma... Zato mnogi očitajo, da se ZSMS bori za oblast. Vsekakor, saj ZSMS ne namerava pristati na tezo, da je oblast rezervirana za nekakšno avantgardo. Tudi Janša pravi, da je to boj

za oblast, in sicer za tisti del, ki mladi generaciji pripada glede na njen prispevek k družbeni akumulaciji in razvoju. S tem pa mladinska organizacija ne odreka pravice drugim, da odločajo.

Mladinska organizacija nima več nobenega zaupanja v tiste, ki so nas pripeljali v sedanjo krizo. So pa prav ti več ali manj še vedno na oblasti. Vendar, kdor je bil nesposoben toliko desetletij, bo tak tudi ostal. Zato bo ZSMS zahtevala radikalne kadrovske spremembe od občine do federacije, kajti prav gromozanski politično-birokratski aparat predstavlja največjo oviro za spremembe, ki omogočajo izhod iz sedanje globoke gospodarske in politične krize.

Na kongres ZSMS se je začela pripravljati tudi litijska mladina. Tako so za začetek na predsedstvu OK ZSMS Litija obravnavali gradivo »Za demokracijo«, ki ga je pripravilo predsedstvo RK ZSMS. Temo demokracije bodo najprej obravnavali po svojih komisijah, osnovnih organizacijah ZSMS in na javnih tribunah. Poskušali se bodo izogniti filozofiranju, saj bodo pripravili povsem konkretne pogovore o tem, kako je z demokracijo, svobodo in odločanjem v litijemskem prostoru.

Rudi Bregar

Rezervni vojaški starešine na letni konferenci

Rezervni vojaški starešine občine Litija so se v začetku tega meseca sestali na redni letni konferenci.

Ocenili so delo občinske organizacije in udeleževanje starešin na različnih področjih družbenopolitičnega življenja in strokovnega usposabljanja v preteklem letu ter se seznanili z najpomembnejšimi nalogami za v prihodnje.

Ugotovili so, da je bilo aktivnosti sicer dosti, vendar pa angažiranje starešin še vedno ni zadovoljivo. Starešine so vsekakor pomemben subjekt v razvoju in podružbljanju splošne ljudske obrambe, ki pa se iz leta v leto manjša, saj kadrovanje mladih v vojaške šole in šole rezervnih vojaških starešin ne dosegajo zaželenih uspehov. Poudariti je potrebno, da smo v občini dosegli določen normativ v kadrovanju, vendar pa bo potrebno v prihodnje storiti več za ustrezno motiviranje mladih pri odločanju za vojaške poklice.

Poudarjen je bil tudi pomen samoiniciativnosti pri izobraževanju in usposabljanju vojaških starešin; izražene pa so bile tudi težnje po družabnih srečanjih v okviru orientacijskih pohodov, ki bi temeljili na izmenjavi znanja in izkušnji.

Zanimivo je bilo podajanje tov. Severina Turka, predsednika Medobčinske konference ZRVS ljubljanske regije, ki se je v svojem referatu dotaknil aktualnih družbenopolitičnih dogajanj v Sloveniji in Jugoslaviji ter marsikdaj neutemeljenih napadov in obtožb naše oborožene strukture oz. nasploh našega obrambnega sistema. To podajanje je sprožilo zanimivo izmenjavo pogledov in stališč prisotnih starešin.

Letne konference ZRVS so se poleg njenih članov udeležili tudi: Miro Kaplja, predsednik občinske skupščine, Karlo Lemut, načelnik oddelka za LO, Rihard Urbanc, komandant OŠTO Litija, Ivan Belec, predsednik Občinskega odbora ZZB NOV Litija, in pa Severin Turk, predsednik MS ZRVS ljubljanske regije.

Marina Krnel, foto: K. Šušteršič

Pomoč pri opremi novorojenčka

Paket z opremo novorojenčka je pomoč, ki jo Skupnost otroškega varstva dodeli vsakemu novorojenčku ne glede na to, ali je mati zaposlena, študentka, iskalka zaposlitve ali kmetica. Vsebina paketa se je v zadnjih letih vsebinsko obogatila tako, da sedaj vsebuje zelo kvalitetne izdelke. Na voljo so tri različne paketa, ki zadovoljujejo različne potrebe staršev v enakovrednih vrednostih (trenutno 469.670,— din). Pomoč pri opremi novorojenca pripada vsem staršem, ki imajo stalno prebivališče na območju SR Slovenije, pa tudi tistim družinam v drugih republikah, iz katerih eden od roditeljev združuje delo v Sloveniji, družina pa v svojem okolju, kjer živi, do te pomoči ni upravičena.

Novost, ki so jo delegati skupščine SOV Slovenije sprejeli na zadnji seji, se nanaša na delavce iz drugih republik, ki so zaposleni v Sloveniji, njihove družine pa živijo v drugih republikah in avtonomi pokrajinah Jugoslavije. Zaradi izredno visokih stroškov pošiljanja paketov in malomarnega odnosa do njihove vsebine med transportom, je bil sprejet sklep, da bodo po novem matere v drugih republikah prejele denarno protivrednost pomoči za opremo novorojenčka. Znesek pomoči se bo določil glede na ceno izdelkov (perilo, plenice itd.) v okolju, kjer mati in dojenček živita. Denarna pomoč bo nakazana izključno na naslov matere. Ta novost začne veljati s 1. 4. 1989. leta, sklep pa bo objavljen v Uradnem listu SR Slovenije, št. 5/89.

Strokovna delavka OSOV Litija Tatjana Zajc

Kmetje in lovci za skupno mizo

Podružnica SKZ Litija je sredi februarja organizirala razgovor o reševanju lovskega vprašanja v litijski občini. Razgovora so se udeležili predstavniki lovskih družin, občine Litija, gozdarstva in člani upravnega odbora podružnice SKZ Litija.

Kmetje in gozdarji smo ugotavljali, da se povračilo odškodnin še vedno ne uresničuje tako kot je to zakonsko opredeljeno. Prav tako so bile pripombe v zvezi z nestrokovnostjo pri ocenjevanju škode, prevelikim številom divjadi, da se zaščita sredstva za preprečevanje škode od divjadi zagotavljajo različno od ene do druge lovске družine... Kmetje podpiramo iniciativo za privatizacijo lovstva prav z vidika konkurence in pozitivnih izkušnji, ki jih imajo starejši kmetje s takšnim organiziranjem.

Gozdarji so predvsem zaskrbljeni nad škodo, ki jo divjad povzroča v gozdovih, še posebej sedaj, ko je gozdove že zajela ekološka katastrofa. Zavzemajo se za preprečevanje škode, ne pa za gašenje požara potem, ko je škoda že povzročena in jo le še ocenjujemo.

Lovci so bili mnenja, da se je stanje v zvezi s poravnavo odškodnin izboljšalo, ugotavljajo, da največ škode povzročajo prav divji prašiči, da je bil letos izreden odstrel le-teh, da se bo z dograditvijo dolenske avtoceste zaustavil vpad divjih prašičev iz kočevskih gozdov in pa, da so lovci premalo motivirani za izvajanje lova. Posebej je bilo izpostavljeno vprašanje glede nesklepnosti skupščine lovskogojitvenega območja Zasavja, kjer naj bi se izoblikoval dogovor med lovci, gozdjaji, kmeti in DPS. Na razgovoru so kritizirali tudi monopolni položaj republiške lovске zveze, ki je z nepremišljenimi posegi v precejšnji meri oškodovala prav naše območje glede problemov z divjimi prašiči.

Predstavniki občine Litija so menili, da so pobude o rešitvi lovskega problema od podružnice SKZ Litija dobrodošle in bi bilo dobro vse nove pobude posredovati tudi preko skupščinskega sistema. Na razgovoru je bilo izrečenih precej kritik tudi na nepristotnost obeh kmetijskih združenj v litijski občini, češ da jih ta problematika ne zanima.

Po dvehurni razpravi smo vsi udeleženci razgovora oblikovali skupna stališča, ki bi rešila ta problem:

1. Skupno načrtovanje števila divjadi, ki bo prineslo naravno ravnotežje:
 - tu gre predvsem za sklepčnost skupščine, na katero naj bi bili vabljeni vsi člani skupščine neposredno iz sedeža lovskogojitvenega območja Zasavja,
 - da dobi vsaka ustanovljena podružnica na terenu lovskogojitvenega območja pravico do enega delegata v skupščini,
 - da se iz zakona prenese v prakso odločanje o naravnem ravnotežju divjadi iz Lovske zveze Slovenije v bazo lovskim družinam.
2. Povračilo škode prizadetim lastnikom zemljišč naj se opravlja po že predpisanih pravilih:
 - ogled prvostopenjske komisije najkasneje v sedmih dneh,
 - pridelek se oceni količinsko, za ocenjeno količino pa se izračuna dnevna cena v trgovini, rok izplačila pa naj bo 14 dni,
 - pri ocenjevanju silažne koruze naj bi se držali dogovora, da se oceni višji odstotek povzročene škode, predvsem zaradi prizadetosti živinorejskih kmetij, kjer jim kakršnakoli dnevna cena ne pokriva izpada pri živinorejski proizvodnji.
3. Preprečevanje škode, ki jo povzroča divjad:
 - najboljše preprečevanje škode je zmanjševanje divjadi na prizadetih območjih od naravnega ravnotežja,
 - lovске družine priskrbijo prizadetim kmetom vsa sredstva za preprečevanje škode (električni pastir, žica, strašila, akustična in kemična sredstva...).
4. Skupščino občine Litija se seznanjajo s pobudo za večjo samostojnost lovskih družin pri gospodarjenju na njihovem terenu, boljše motivacijo lovcev in privatizacijo lovstva ter kmete, lovce in ostalo javnost o reševanju vprašanja lovstva.
5. Predlaga se zastopstvo predstavnika podružnic SKZ na območju lovskogojitvenega območja Zagorje v koordinacijski odbor udeležencev družbenega dogovora.

Zato podružnica SKZ Litija prosi vse kmete, da o neizvajanju teh stališč in kršenju kmetovih pravic iz tega področja obvestijo podružnico SKZ Litija, ki se bo zavzemala pri pristojnih organih za celovito izvajanje tega dogovora.

Franci Rokavec

O izvajanju politike stanarin in njeni problematiki v litijski občini

V letih 1978 in 1989 smo v SR Sloveniji pospešeno vodili vse potrebne aktivnosti za uveljavitev postopnega prehoda na ekonomske stanarine. Oblikovan je bil dogovor o enotni politiki uveljavljanja ekonomske stanarine v SR Sloveniji; z resolucijo o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije v letu 1979 je bil opredeljen postopni prehod na ekonomske stanarine. Zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije je vodila aktivnosti, da morajo stanovanjske skupnosti v občinah v letu 1979 izvesti samoupravno sporazumevanje, s katerim naj se delavci in občani ter stanovalci sporazumejo o oblikovanju in postopnem prehodu na ekonomske stanarine.

V občini Litija smo samoupravni sporazum sprejeli v avgustu 1979 in ga začeli uporabljati s 1. 10. 1979. Žal smo od izvajanja samoupravnega sporazuma odstopili že naslednji mesec. Razlog? Neenotnost v SR Sloveniji, saj so sočasno z občino Litija uspele končati samoupravno sporazumevanje le še štiri občinske stanovanjske skupnosti. K samoupravnemu sporazumu je po sklepih zborov stanovalcev stanovanjskih hiš v občini Litija pristopilo kar 49 (velika večina) hišnih svetov.

V nadaljnjih letih, zlasti v obdobju 1982—1984, je vrsto ukrepov ZIS o zamrzovanju cen (med temi je bila tudi stanarina kot storitev) preprečilo izvajanje dogovorjene politike stanarin. Močno smo zaostali za dogovorjeno politiko, največ škode pri vzdrževanju stanovanjskega fonda je bilo narejeno v tem obdobju.

Za obdobje 1986—1990 je bilo dogovorjeno, da z letnimi družbenimi dogovori o skupnih izhodiščih za oblikovanje in izvajanje politike stanarin v SR Sloveniji urejemo letno rast — povečanje stanarin. V letih 1986 in 1987 je bil sklenjen dogovor, v letu 1988 pa že ne več. V letu 1988 smo glede rasti stanarin že izničili tisto, kar smo realno dosegli v prejšnjih dveh letih, saj četrtega povečanja ni bilo.

Izvršni svet skupščine SR Slovenije je na podlagi sklepov, ki so jih sprejeli zbori skupščine SR Slovenije dne 6. 5. 1988, predložil zborom skupščine SR Slovenije na seji dne 25. 5. 1989 informacijo o sprejetih in uveljavljenih ukrepih ekonomske politike po 15. maju ter o potrebnih aktivnostih v SR Sloveniji. Glede na oceno dogajanja na področju stanovanjskega gospodarstva po 15. maju je Izvršni svet skupščine SR Slovenije določil, da je za omilitev predvidenih negativnih posledic na področju stanovanjskega gospodarstva nujno tudi pospešiti prehod na ekonomske stanarine. Opredeljeno je bilo, da naj bo ta prehod končan do konca leta 1989.

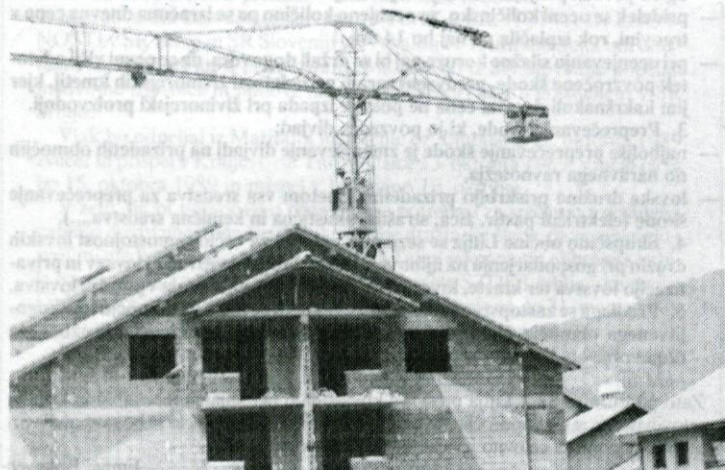
Vendar kot že navedeno predvidenega četrtega povišanja stanarin v preteklem letu ni bilo. Zlasti po 15. maju 1988 je opredeljeno, da je politika stanarin — povečevanje v občinski pristojnosti, to je v pristojnosti izvršnega sveta. Izvršni svet občine Litija je storil vse, kar je bilo dogovorjeno v SR Sloveniji in občini Litija.

Stanarine so se v SR Sloveniji v letu 1988 povečale poprečno za 172%, v naši občini pa za 153,7%.

Zveza stanovanjskih skupnosti je 6. 12. 1988 izdelala pregled stanarin za tipična stanovanja po občinah po stanju december 1988; občina Litija je od 56 občin na 45. mestu (n.pr. Litija 76.380 din, Kočevje 84.690 din, Grosuplje 86.960 din, Ljubljana 89.670 din).

Višina stanarin za nekatera stanovanja v februarju znaša:

- a) Stanovanja z vgrajeno instalacijo za centralno ogrevanje
— štirisobno stanovanje Trg na Stavbah 1, 115 m² . . . 299.680 din

- trosobno stanovanje Gabrovka 61, 95 m² 268.540 din
 - trosobno stanovanje CKS 17, 82 m² 234.240 din
 - trosobno stanovanje Jevnica 29, 85 m² 231.800 din
 - dvosobno stanovanje CKS 17, 58 m² 177.620 din
 - dvosobno stanovanje Jerebova 6, 64 m² 193.950 din
 - enosobno stanovanje CKS 16, 36 m² 148.540 din
- b) Stanovanja brez vgrajene instalacije za centralno ogrevanje
- trosobna stanovanja od 162.300 din do 185.200 din,
 - dvosobna stanovanja od 118.400 din do 152.700 din.
- c) Starejša stanovanja brez vgrajene instalacije za centralno ogrevanje (med njimi tudi stanovanja brez kopalnic)
- dvosobna stanovanja od 61.100 din do 99.300 din,
 - enosobna stanovanja od 45.800 din do 70.600 din.
- 200 stanovanjskih enot je še brez kopalnic.

V letošnjem letu smo stanarine za družbeno najemna stanovanja povečali s 1. 1. za 15% ter s 1. 2. za 66%.

Cilj za letošnje leto je, da v SR Sloveniji in v občini Litija do konca leta dosežemo letno stopnjo stanarine v višini 3,55% od revalorizirane uporabne točkovne vrednosti stanovanja. Ta cilj smo v občini opredelili s samoupravnim sporazumom o temeljih plana stanovanjske skupnosti za obdobje 1986—1990 (Ur. l. SRS, št. 43/85) in s spremembami in dopolnitvami navedenega samoupravnega sporazuma v letu 1988 (Ur. l. SRS, št. 31/88). K samoupravnemu sporazumu so pristopili vsi delavci, zaposleni v OZD in DS s sedežem v občini Litija, in večina skupnosti stanovalcev v občini Litija.

Na predlog Zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije in Republiškega komiteja za urejanje prostora in varstvo okolja smo točkovno vrednost stanovanjskega fonda, ugotovljeno na dan 1. 1. 1988, revalorizirali za 414% in tako ugotovili novo vrednost stanovanjskega fonda na dan 31. 12. 1988. To novo vrednost stanovanjskega fonda uporabljamo od 1. 1. 1989 dalje. Nova vrednost stanovanjskega fonda, s katerim gospodarijo skupnosti stanovalcev, znaša 143,8 milijard din.

Obračunana stanarina za mesec januar 1989 znaša 12 milijonov din, za mesec februar in marec pa 200 milijonov din.

Z realnim (brez upoštevanja rasti cen na drobno — inflacija) nadaljnjim trikratnim povečanjem sedaj veljavnih stanarin za 50% s 1. 4., nato s 1. 7. in nato še s 1. 10., bi cilj za letošnje leto dosegli.

V stanovanjskem gospodarstvu je že od leta 1974 dalje urejena — dogovorjena socialna pomoč z zagotavljanjem delne nadomestitve občanom — imetnikom stanovanjske pravice z nižjimi mesečnimi dohodki na člana gospodinjstva. Od leta 1984 dalje so osnove in merila v SR Sloveniji določene s samoupravnim sporazumom o uresničevanju socialnovarstvenih pravic (Ur. l. SRS, št. 26/84). V letošnjem letu so dogovorjene nekatere spremembe in dopolnitve navedenega samoupravnega sporazuma.

V letu 1988 je Center za socialno delo Litija ugotovil, da je od tistih imetnikov stanovanjske pravice, ki so zaposili za delno nadomestitev stanarine, upravičenih do delne nadomestitve stanarine 164 imetnikov stanovanjske pravice; le-tem je bila povrnjena delna nadomestitev stanarine v skupnem znesku 58,9 milijonov din. Tem imetnikom stanovanjske pravice je bila stanarina povrnjena v višini od 20% do 70%. Glede na število družbenih stanovanj je delno nadomestilo stanarine prejelo 11% imetnikov stanovanjske pravice (v letu 1987 pa 7%).

V prvih treh mesecih letošnjega leta je do delne nadomestitve stanarine upravičeno (od prijavljenih imetnikov stanovanjske pravice) 158 imetnikov stanovanjske pravice; le-tem je bila povrnjena delna nadomestitev stanarine v skupnem znesku 43,4 milijonov din.

Občane — imetnike stanovanjske pravice redno obveščamo (sočasno s pošiljanjem položnic) o možnostih delne nadomestitve stanarine. Center za socialno delo Litija je dne 27. 1. 1989 pozval vse imetnike stanovanjske pravice, ki so v letu 1988 prejeli delno nadomestitev stanarine, da morajo najkasneje do 15. 2. 1989 vložiti vlogo za delno nadomestitev stanarine za leto 1989 na obrazcu SPN — 2. Istočasno pa je Center pozval tudi ostale imetnike stanovanjske pravice, zlasti tiste, katerim so se spremenile socialne razmere, da vložijo vlogo za delno nadomestitev stanarine za leto 1989 na prej navedenem obrazcu.

Sredstva za delno nadomestitev stanarine so zagotovljena v stanovanjski skupnosti. Sredstva združujejo OZD in DS s sedežem v občini Litija iz dohodka, sredstva združujejo tudi obrtniki in Samoupravna stanovanjska skupnost Ljubljana (prelivanje sredstev zaradi dnevne migracije). Vid Praunseis

KRAJEVNA SKUPNOST LITIJA

Kako pa tečejo akcije okrog litijskega samopriskevka?

V zvezi z litijskim samopriskevkom je bilo izrečenih že nič koliko besed. Takih in drugačnih. Vmes je bilo tudi veliko uganjanj, tu in tam tudi kakšna kritična na račun ažurnosti. Najprej naj osvežimo spomin. Pred leti smo Litijani glasovali za izgradnjo večnamenske telovadnice in sanacijo stare šole, kjer bo našla svoje prostore tudi litijska glasbena šola.

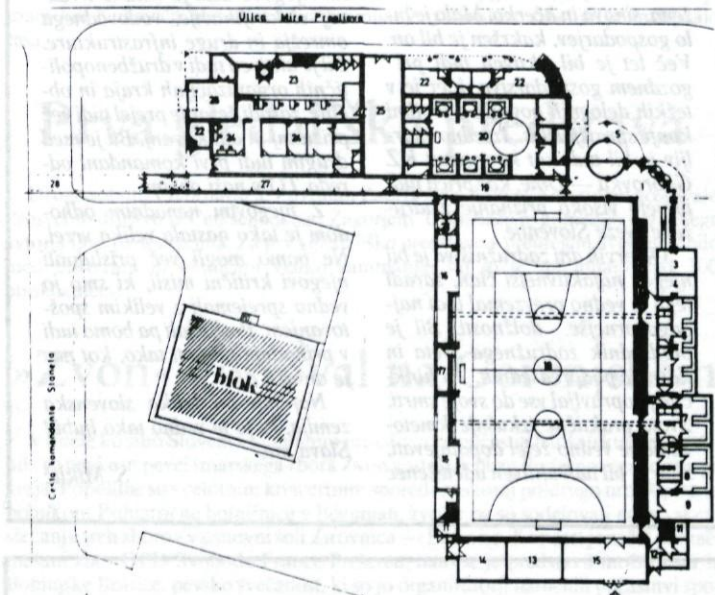
Res je, da se dolgo časa ni vedelo za natančnejšo lokacijo tega objekta, čeprav smo lahko predvidevali, da bo nekje blizu šole. Že zaradi naravne povezave s poukom telesne vzgoje. No, zdaj je tudi lokacija opredeljena s predlogom, da naj bi nova večnamenska dvorana stala ob križišču Zasavske ceste z Ulico Mire Pregelje, se pravi pod zdajšnjo staro šolo. Osnutek zazidalnega načrta je bil v mesecu februarju tudi uradno razgrnjen v avli skupščine občine Litija. Nanj so lahko dali

svoje pripombe in predloge vsi zainteresirani občani, delovne organizacije in skupnosti. Do vseh pripomb in predlogov, ki bodo prišli v zvezi s tem, se bo opredelil tudi izvršni svet občine.

Povedati je treba še to, da sta na voljo tudi že dva delovna osnutka za novo dvorano, ki so jih izdelali v Inženiringu SGD Beton Zasavje in Trajni delovni skupnosti Arhitekt Ljubljana. Oba načrta predvidevata izgradnjo večnamenske telovadnice z dodatnimi prostori. Ob Ulici Mire Pregelje bi našli prostor še ostali lokali.

Predvidevajo, če bo vse teklo po načrtih, da bodo maja imeli v rokah vso potrebno dokumentacijo in da bi tako v drugi polovici leta že lahko pričeli z gradnjo.

Zapišimo samo še podatek o zbranim denarju. Iz naslova samopriskevka skupaj z obrestmi je bilo na dan 31. 12. 1988 zbranih 2.919.917.762 din. J. S.

Floris nove dvorane z lokali (po eni izmed variant) ob Zasavski cesti in Ulici Mire Pregelje

Pomanjkanje pitne vode

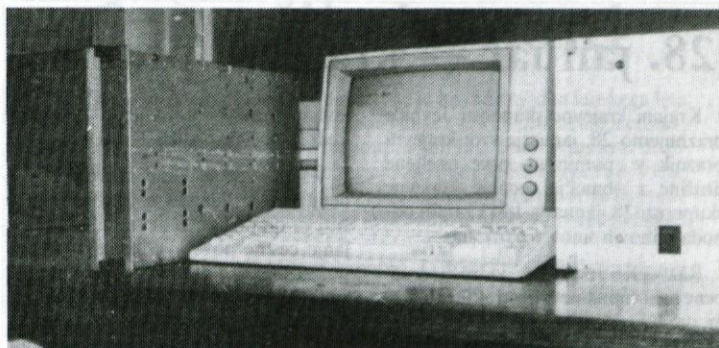
Dolgo sušno obdobje povzročilo težave tudi v Litiji

Morda so se v času, ko prebirate te vrstice, vremenske razmere povsem spremenile in je to, o čemer poročamo, zdaj neaktualno. Toda dejstvo je, da je dolgotrajno sušno obdobje v času našega poročanja (13. februar) vsekakor zaskrbljujoče. Presahnili so nekateri vodni viri, težave so se pojavile v vodovodnem omrežju, prazne pa so tudi nekatere kapnice. Prav zaradi tega, pravijo strokovnjaki, obstaja nevarnost hidričnih epidemij.

KS Litija levi in desni breg sta sklenili, da na to kar najresnejše opozorita svoje krajanje. Na ciklostiranih lističih, ki so jih občani med drugim dobivali tudi v samopostrežnih trgovinah, so opozarjali pred nevarnostjo okužb. Leta lahko nastane, če se prevoz pitne vode — marsikje jo morajo že voziti — izvaja z neočiščenimi cisternami, če se voda skladišči v neprimerne vodnjake in vodohrame ali pa če je sama bakteriološko in kemično oporečna. Prav zaradi tega je obvezno kloriranje vode, prepovedano je tudi pitje vode iz nepregledanih vodnih virov.

Vodstvo KS je zaprosilo vse predsednike hišnih svetov, da o tem obvestijo vse stanovalce. J. S.

Računalniki v Litiji

Razvojno-programski oddelek Tegrada so odprli ob občinskem prazniku, 23. decembra lani. Delajo v najetih prostorih Integrala v Litiji.

Trenutno so zaposleni trije delavci (strokovnjaki iz računalništva). Njihovo delo je projektiranje in izdelava manjših računalniških sistemov za uporabo v industriji. Glede na število zaposlenih je proizvodnja zelo majhna. Za proizvodnjo ni potrebno velikih materialnih sredstev, bolj pomembno je znanje in prilagajanje zahtevam naročnika.

Sedaj delajo v sodelovanju z Indus-

trijskim birojem iz Ljubljane za naročnika v Sovjetski zvezi in Lesnino v Ljubljani projekt, izdelavo računalniškega sistema za vodenje in nadzor skladišč.

Proizvodnja za letošnje leto je v celoti razprodana, kako naprej, je odvisno od naročil.

Obrat, ki je odprt šele dobra dva meseca, ne razmišlja o širjenju in večanju obsega del. Če bi do tega morda prišlo, bi potrebovali predvsem delavce — strokovnjake, ki se spoznajo na računalništvo.

Karolina Šušteršič

Zopet je zagorelo

2. feb. me je ob 3. uri prebudil telefonski klic dežurnega na PM Litija in sporočil, da gori.

Odhitel sem v gasilski dom. Na klic sirene se je zglasilo le malo članov GD Litija, toda odhiteli smo na kraj.

Redeči petelin se je tokrat oglašil v Obli Gorici 3, na gospodarskem poslojpu Jožeta Kuhlja v krajevni skupnosti Primskovo. Ko smo hiteli z avtociстерno po zelo težko dostopni cesti na kraj požara, se je pred nami odpiral strahoten pogled.

V plamenih je bilo veliko gospodarsko poslopje, ki je bilo v sklopu dveh objektov in stanovanjske hiše.

Ugotovili smo, da sami ne bomo kos rdečemu petelinu, zato smo poklicali na pomoč še gasilce iz GD Šmartno, ki so nemudoma prišli na pomoč z večjim številom članov.

Med tem časom smo varovali sosednje objekte, ki bi jih prav gotovo zajeli ognjeni zublji.

Po prihodu članov GD Šmartno smo kmalu obvladali požar. Pri gašenju so sodelovali tudi vaščani Oble Gorice. Kljub vsem naporom je gospodarsko poslopje pogorelo in v njem okoli 15.000 kg sena, toda uspešno nam je obvarovati vse sosednje objekte.

Pri gašenju požarov venomer znova ugotavljamo razne nepravilnosti, in sicer:

— lastniki gospodarskih poslojpi imajo v poslojpih uskladiščene razne predmete, ki tja ne sodijo (sodi z nafte, avtomobilske in druge gume, drva itd., ki še pospešujejo požar in ga je

zato še težje pogasiti),

— kritično moram oceniti tudi pomoč sosedov, razen nekaterih, pri reševanju premočnin. Res je, da pride pri požaru do zmedenosti; toda, če požara ni mogoče več pogasiti, ker je ogenj že zajel poslopje, je treba reševati vse, kar se še rešiti da (stroje, živino, orodje, les, sode z nafto...).

Istočasno pa je potrebno varovati tudi sosednje objekte. Pri gašenju nam zelo pomaga pred leti nabavljena avtociстерna; te pa so v tem sušnem obdobju veseli v prenekateri domačiji, kajti z njo dovažamo pitno vodo.

Ob vsem tem pa bi bilo smotno razmisliti o nabavi še ene avtociстерne, ki bi bila izključno namenjena gašenju požarov (prednost uporabe vode iz vseh virov, posebno še v tem sušnem obdobju, ko mnoge vasi v občini Litija nimajo vode za najnujnejše potrebe, kaj šele za gašenje požarov).

Zavedati se moramo, da tudi najmanjši požar naredi ogromno materialne škode, ki jo v nobenem primeru ne moremo primerjati z vrednostjo avtociстерne. Zato moramo storiti vse, da se zberejo finančna sredstva in nabavi cisterna.

Vsi, ki gasimo požare, si prizadevamo, da bi bilo le-teh čim manj. Če pa že požar nastane, pa si bomo prizadevali, da bo nastala čim manjša materialna škoda, kar pa je odvisno tudi od opremljenosti posameznega gasilskega društva.

Predsednik GD Litija
Zvone Ulanec
Na pomoč!

KRAJEVNA SKUPNOST JEVNICA

28. januar — krajevni praznik

Krajani krajevne skupnosti Jevnica praznujemo 28. januarja svoj krajevni praznik v spomin na prve izseljene družine z območja sedanje krajevne skupnosti 28. januarja 1943 zaradi odhoda njihovih sinov v partizane.

Razvoj KS Jevnica na področju družbene in komunalne infrastrukture temelji predvsem na sredstvih prispevkov krajanov, I., II. in III. krajevnega samoprispevka ter prostovoljnem delu občanov. V obdobju 1945 — 1988 so bile preurejene oziroma asfaltirane lokalne ceste in krajevne poti, zgrajeno vodovodno, elektro in telefonsko omrežje, javna razsvetljava ter regulirana Jevniščica.

Sredstvi občinskega samoprispevka je bila obnovljena osnovna šola ter zgrajen otroški vrtec. Pletenina Ljubljana pa je odprla Konfekcijski obrat v Jevnici. SD Enotnost je zgradilo športni dom z javnimi površinami. GD Jevnica pa je postavilo večnamenski objekt, v katerem so tudi prostori M-KZ Litija, civilne zaščite in OO ZSMS Jevnica. Aktivno deluje tudi kulturno-umetniško društvo.

V letu 1988 je bil s sredstvi OVS Ljubljana-Sava, III. krajevnega samoprispevka in prispevkov ter prostovoljnem delom uporabnikov dograjen vodovod v naselju Golišče v vrednosti 400.000.000.— din, ki omogoča dolgoročno vodooskrbo na širšem območju omenjenega naselja. V lanskem letu smo nadaljevali z urejanjem elektroomrežja v Jevnici, z vzdrževalnimi deli pri urejanju hudournika Jevniščica ter urejanjem železniškega podhoda v naselju Kresniške Poljane. Družbenopolitične organizacije, društva in organi KS Jevnica so organizirali vrsto uspešno izvedenih prireditev na krajevnem, občinskem in regijskem nivoju ter zago-

tavljali družabno življenje delovnih ljudi in občanov v KS Jevnica.

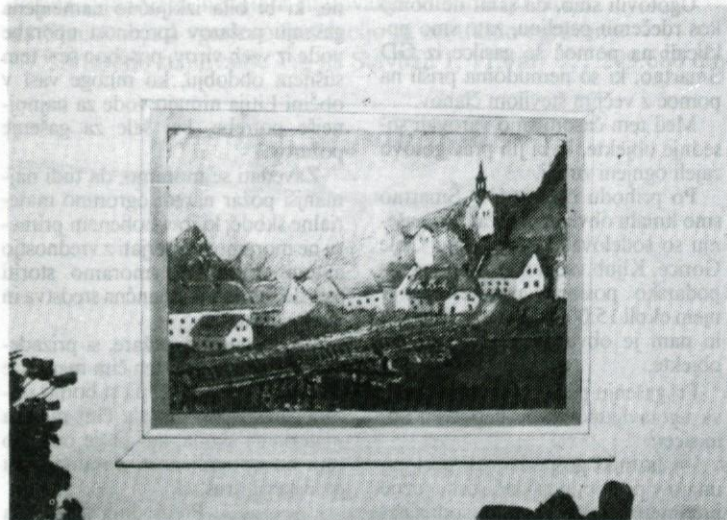
V letu 1988 se je začela uresničevati desetletna življenjska potreba občanov širšega območja KS Jevnica, to je urejanje cestne povezave Jevnica — Senožeti preko dotrajanega podaljška in visečega mostu čez reko Savo. Skupnost za ceste Slovenije bo zagotovila finančna sredstva za navedeno sanacijo objektov ter rekonstrukcijo lokalne ceste. S tem bo ponovno urejen dostop na zasavsko magistralno cesto.

V letu 1989 bomo nadaljevali z obnovo elektroomrežja, razširitev javne razsvetljave in vodovodnega omrežja, gradnjo športno-rekreacijskega centra, obnovo in rekonstrukcijo cestnega omrežja ter urejanjem nižinskih vodotokov in hudournikov. V ta namen bodo usmerjena tudi sredstva III. krajevnega samoprispevka. Pričele se bodo tudi priprave za uvedbo IV. krajevnega samoprispevka za obdobje od 1. 1. 1991 do 21. 12. 1995.

V počastitev krajevnega praznika so bila organizirana športna tekmovanja v namiznem tenisu, streljanju, malem nogometu ter smučanju. Ob tej priliki sta Ivan Kisovec iz Jevnice in Janez Zajc iz Dola pri Ljubljani v petek, 27. 1. 1989, pripravila slikarsko razstavo svojih umetniških stvaritev v osnovni šoli.

Osrrednja proslava je bila v soboto, 28. januarja 1989, ob 16. uri v dvorani zadržnega doma v Jevnici, na kateri so bila podeljena krajevna priznanja in bronasti znaki OF. V kulturnem programu so sodelovali mešani pevski zbor, ritmična skupina, recitatorska skupina in učenci POŠ Jevnica. Po proslavi je bilo z VESELIMI ZASAVCI družabno srečanje.

Slavko Rokavec

Posnetek slike Janeza Zajca Stara Litija

V spomin Mirku Mantlu

17. januarja smo se na gabrovškem pokopališču zadnjič poslovili od krajana, borca NOB, komunista in človeka plemenitega srca, dragega prijatelja Mirka Mantla. Velika množica ljudi se je prišla pokloniti človeku, ki je s svojo vztrajnostjo in doslednostjo slovel daleč naokoli, ki je predan napredku in razvoju kraja vztrajal do zadnjega in želel premagati tudi zahrbtno bolezen, ki ga je končno strla. Ko smo ga pred mesecem dni obiskali na njegovem domu, je bil še poln idej, načrtov in iskanj.

Njegova življenjska pot se je pričela v Beli krajini pred 65. leti. Najlepša leta je žrtvoval narodno-osvobodilni borbi, po vojni pa je prišel v Moravce, si ustvaril družino in vse do svoje prezgodnje smrti vzorno kmetoval na Bizjakovi kmetiji. Pomagali so mu žena, sinova in hčerka. Malo je bilo gospodarjev, kakršen je bil on. Več let je bil aktiven tudi pri gozdnem gospodarstvu, kjer je v težkih delovnih pogojih s svojimi konji spravljal les. Izredno marljiv je bil tudi kot kooperant KZ Gabrovka — Dole, kar priča tudi prejeto visoko priznanje Zdrružene zveze Slovenije.

Od prvih dni zadržništva je bil njegov najaktivnejši član, zaradi tega je vedno prevzemal tudi najodgovornejše dolžnosti. Bil je predsednik zadržnega sveta in kasneje podpredsednik. To funkcijo je opravljal vse do svoje smrti. Svoje praktične izkušnje kmetovanja je vedno želel dopolnjevati, zato je bil tudi aktiven udeleženc

na številnih strokovnih seminarjih in posvetih.

Sodeloval je pri vseh pomembnejših akcijah, ki so bile organizirane v okviru KS Gabrovka. V najtežjih letih po vojni je opravljal tudi dolžnost predsednika krajevnega ljudskega odbora v Gabrovki. Njegovo delo je vtakno v razvoj elektrifikacije, vodovodnega omrežja in druge infrastrukture. Bil je aktiven tudi v družbenopolitičnih organizacijah kraja in občine, zaradi česar je prejel tudi več priznanj in odlikovanj. Bil je med drugim tudi prvi komandant oddeda TO v naši občini.

Z njegovim nenadnim odhodom je tako nastala velika vrzel. Ne bomo mogli več prisluhniti njegovi kritični misli, ki smo jo vedno sprejemali z velikim spoštovanjem. Poskušali pa bomo tudi v prihodnje ravnati tako, kot nas je on učil.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja, ki jo je vedno tako ljubil!
Slava mu!

S. Miklič

Preminil je Maks Zarnik

Tudi v novem letu usihajo življenja. Tako je v tem suhem in sončnem januarju 8. 1. 1989 preminil Maks Zarnik, roj. 1902, v starosti 86 let. Rodil se je na sončnih Vačah v družini Antona Zarnika in matere Jožefe, gostilničarja in kmeta na Vačah. S smrtjo Maksa se je Zarnikova družina na Vačah, kjer se je naselila pred več kot 100 leti, izživila. Pred štirimi leti je preminil brat Franc, sestra Olga pa že pred 26 leti. Poročena je bila na Slivni pri Kimovčevih, kjer je oče njej in zetu kupil kmetijo. Tam je sedaj gostišče.

Olga je bila poznana po domače kot Čevljeva. Zelo veliko je prispevala kot dobra gospodinja za prehrano partizanov.

Maks se je odselil, na Mlinšah je imel nekaj let pred vojno gostilno v hiši enega daljnjih sorodnikov dr. Zarnika, ki je bil izredno dober ljudski zdravnik v knapovskem Zagorju. Prebivalci zagorske doline se ga spominjajo, predvsem starejši. Tudi ta družina je preživela.

Kmetija, nekoč kupljena na Vačah, je sedaj po dedičih prodana. Prodana je hiša, če ne tudi živinski hlev.

Maks je pozneje kupil manjšo domačijo v Hotiču, kjer se je naselil. Med vojno je organizirano pomagal v NOB in je imel status borca. Žena mu je pred več leti preminila. Zanj sta skrbela vse do poslednjega nečak z ženo, katerima je dal pred leti kmetijo.

Ob zadnjem slovesu ga je spremljalo mnogo ljudi. Vaški pevci pa so mu zapeli v zadnje slovo nekaj žalostink.

M. Garantini

Kultura

Ladko Korošec prejel »Zlato liro«

Slovenski operni pevec Ladko Korošec, ki je tudi velik ljubitelj naše narodne pesmi, je nedavno prejel najvišjo jugoslovansko glasbeno nagrado Zlato liro; podeljujejo jo zaslužnim umetnikom le vsako četrto leto. Izročili so mu jo na svečanem koncertu v ljubljanski Operi, ki ji je ostal zvest vse do upokojitve, čeprav je imel veliko ponudb iz tujine. Ladko Korošec rad sodeluje tudi na koncertih širom po naši ožji domovini; v litijski občini je velikokrat nastopil, tako da bi težko našli večji kraj, kjer še ni prepeval. Šmarski Zvonček in Zveza kulturnih organizacij Litija sta mu ob prejemu priznanja poslala šopek in čestitko, med obiskovalci v Operi pa je bilo tudi 15 njenih predstavnikov.

Zlatko Dobrič med šolarji

V šmarski osnovni šoli je že nekaj let navada, da prvo polletje šolskega leta sklenejo s kulturno prireditvijo; letos so jo namenili le učencem višje stopnje. Obiskal jih je pevec zabavne glasbe Zlatko Dobrič. Urica, namenjena njegovemu nastopu, je kar prehitro minila, tako da se po zadnji popevki šolarji kar niso mogli raziti. Nekateri so počakali na njegov podpis, posamezniki pa so se odločili za nakup kasete Ne odhajaj. Zlatko Dobrič je kot otrok nastopal v televizijski nadaljevanki Utonilo je sonce kot Kukavičji Mihec, toda za kramljanje o filmskem nastopu je zmanjkalo časa.

Prva gledališka predstava

Drugo soboto v februarju je v dvorani Zadrúžnega doma v Šmartnem gostovalo Prosvetno društvo iz Čemšenika nad Zagorjem. Uprizorilo je komedijo neznanega avtorja Dva para se ženita. Za prvo gledališko predstavo v preurejeni dvorani je bilo med Šmarčani in okoličani veliko zanimanja, saj jo je spremljalo nad 300 obiskovalcev.

»Zvon« gostoval na Gorenjskem

V dneh, ko smo Slovenci z mnogimi prireditvami počastili letošnji kulturni praznik, so pevke in pevci šmarskega zbora Zvon gostovali blizu Prešernovega rojstnega kraja. Popoldne so s celotnim koncertnim sporedom skoraj poldrugo uro popestrili bolnikom Psihiatrične bolnišnice v Begunjah, zvečer pa so sodelovali na pevskem srečanju treh zborov v osnovni šoli Žirovnica — Breznica. Koncert je začel domači mešani zbor DPD Svoboda France Prešeren, nato se je predstavil moški zbor iz Bohinjske Bistrice, pevsko svečanost, ki so jo organizatorji namenili počastitvi spomina Prešerna ob 140-letnici njegove smrti, je sklenil šmarski Zvon z devetimi skladbami domačih in tujih avtorjev.

Po nastopu so se vsi sodelujoči zbori zadržali še na družabnem srečanju, kjer ni manjkalo navdušenega prepevanja; posloveli so se s Prešernovo Zdravljico. Šmarčani so s tem gostovanjem vrnili obisk mešanemu zboru iz Žirovnice, ki je maja lani pel v Šmartnem. Vsem pa je bilo žal, da jim čas ni omogočil ogleda kulturnih in drugih znamenitosti tega dela Gorenjske, kjer so ustvarjali poleg Prešerna še Finžgar, Jalen, Čop in Jansa. Tako pa so se lahko z njihovimi prispevki v zakladnico slovenske kulture le bežno seznanili.

Kulturni dan nekoliko drugače

Šmarski šolarji od 5. do 8. razreda so letošnji slovenski kulturni praznik počastili drugače kot prejšnja leta. Z njegovo vsebino so organizatorji hoteli doseči dvoje: ustvarjalnost vseh učencev in njihovo prostovoljno odločitev za posamezne dejavnosti. Na voljo so imeli kar 15 skupin: likovno, tehnično, športno, pevsko, folklorno, ritmično, kuharsko, gledališko, literarno, stenski časopis, pripravo razstave, ročna dela, kulturo oblačenja, kitariste in izdelavo ikeban. Štiri šolske ure so ustvarjali pod vodstvom učiteljev in štirih zunanjih sodelavk, nato pa so svoje rezultate tudi prikazali: šest skupin z nastopom v telovadnici, ostale skupine pa z razstavo v učilnici.

Ko smo z vsebino navedenega kulturnega dne seznanili svet staršev, so njegovi člani izrazili željo, da bi tak dan še kdaj ponovili in da bi k predstavitvi dejavnosti povabili tudi starše.

Boris Žužek

Sporočilo javnosti

Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije je predzadnji dan lanskega leta sprejel Zakon o začasni omejitvi razpolaganja z delom družbenih sredstev, družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti za porabo v obdobju januar—junij 1989. Njegove določbe ponovno pavšalno omejujejo naše izobraževalne, kulturne in znanstvene dejavnosti. Takšnim posegom smo se in se bomo uprli z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago.

Skupščina SFR Jugoslavije opozarjamo, da je zopet nasedla lažireformni prevari, ki obeta privarčevati male denarje na škodo šolskega, kulturnega in znanstvenega razvoja družbe in države. Obenem pa dovoljuje odtekanje mnogokrat večjih vsot v številne javnosti znane in še bolj v mnogotere prikritne nenasiene požiralnike denarja, kar je resnični izvor gospodarskih težav v Jugoslaviji.

Koliko kateri narod ali družbenopolitična skupnost v državi nameni svojim šolam, kulturi in znanosti, je njegova oziroma njena stvar. Tisti, ki porabijo za te namene več, kot zmore njihovo gospodarstvo, morajo sami nositi posledice in sami opraviti z njimi. To je edina prava in zdrava reformna pot iz gospodarskih težav. Zato zahtevamo od slovenskih delegatov v zvezni skupščini, da se dosledno ravnajo po tem načelu. Odkloniti morajo vse zakonske in druge ukrepe, ki bi omejevali slovensko šolstvo, kulturo in znanost pod raven, ki jo narekujejo potrebe in možnosti slovenske družbe. Za razvoj sleherne moderne družbe so to ključne dejavnosti. Njihov razvoj je torej naša prihodnost, naš obstoj.

Slovenski kulturni delavci smo ogorčeni zavoljo stalnega zapostavljanja kulture kot produktivne družbene sile oziroma omejevanja njenih materialnih temeljev. Krivce za to vidimo ne le v zveznih organih in zakonih, pač pa tudi v republiških. Zato zahtevamo od Skupščine SR Slovenije, da na temelju skladnega družbenega razvoja odmerijo kulturi tolikšna sredstva, kolikor jih zmoremo in moramo odmeriti Slovenci.

Predsedstvo skupščine Svet za kulturo pri predstevstvu
KULTURNE SKUPNOSTI SLOVENIJE . . . RK SZDL SLOVENIJE
Republiški odbor
SINDIKATA DELAVCEV V KULTURI

Podelitev Valvasorjevih plaket na gradu Bogenšperku

V okviru kulturnega praznika so bile tudi letos podeljene Valvasorjeve plakete za delo na področju družbenih dejavnosti v letu 1988.

Zamisli, da bi Valvasorjeve plakete podelili na Prešernov dan, je stara že deset let. Leta 1980 so samoupravne interesne skupnosti naše občine sklenile, da vsako leto podelijo priznanja za posebne uspehe občanom na različnih področjih njihove aktivnosti.

Do sedaj je Valvasorjeve plakete prejelo 56 najzaslužnejših delavcev in institucij, ki so dosegli posebne uspehe pri delu na področju družbenih dejavnosti.

Po slavnostnem govoru Vlaste Grom, predsednice skupščine Občinske izobraževalne skupnosti Litija, in kulturnem programu ženskega in moškega pevkega zbora Kulturno-umetniškega društva Fran Levstik iz Gabrovke so Valvasorjeve plakete za leto 1988 prejeli:

Erna Šekli, Pavel Smolej, Stane Pepelnak, Davorin Vuga, Jože Eltrin in Folklorna skupina Javorje.

Vida Kožamelj, foto: Zofka

Pravljica o Vesni

Zaradi bolezni v igralski skupini si nismo ogledali napovedanega Hadžičevega Strupa ljubezni (zlobneži bi pripomnili, da ga tako ali tako okušamo vsak dan). Prešernovo gledališče Kranj nam je poslalo drugo igralsko zasedbo s Pravljico o Vesni, gledališkim prvencem mlade slovenske avtorice Eme Kurent. Torej nič zato, saj smo komercialnega Hadžiča v Litiji videli že dvakrat, besedila, ki ga je podpisala ženska roka, pa na našem odru v zadnjih petih letih ni bilo slišati.

Kratka vsebina: Pri ogledu stanovanja, ki ga namerava kupiti, Vesna naleti na svojega nekdanjega fanta Petra. Vesna je poročena, Peter tik pred poroko. Med nesproščenim formalnim pogovorom si nehoti razkrivata zasebno življenje, ki ni tako rožnato kot bi ga želela prikazati. Podzavest ju sili, da povesta več, kot jima dovoljuje razum; začuti, da njuna zatajena ljubezen še vedno tli, s pomočjo sprostitve ob pijači pa celo spet zagori. Umakneta se na vikend v samoto.

Po njunem odhodu se v stanovanju, ki je napradaj, srečata Vesnin mož Matjaž in Petrova zaročenka Karin. Med nestrpnim čakanjem se razkrije še prenekatera podrobnost v odnosih obeh parov, prevarana se odpravita za pobeglim parom. Dogajanje na vikendu ni tako dramatično kot bi pričakovali.

Karin, vajena Petrove nezvestobe, in pokroviteljski Matjaž bosta nabrž diplomatsko zatisnila eno oko.

Po odličnem dramatičnem vložku, ko o Vesninem izginotju domnevajo, da je padla v prepad, se v realen razplet vmeša pravljичni motiv, kar deluje malce nenavadno. Vesna namreč pride z zaklenjenega podstrešja, kamor pa po »fizikalni logiki« ni mogla priti, saj je telesno bitje.

Predstavila se nam je elitna zasedba Prešernovega gledališča, ki jo poznamo tudi z malih zaslonov in filmskega platna. Bernarda Oman je zaigrala navihano, malce naivno Vesno, Pavle Rakovec pa njenega moža Matjaža, ki je ponosen na ženo, posebno pa še sam nase. Petra nam je v vsej zmedeni neodločnosti predstavil Matjaž Višnar, njegovo zrelo, realno zaročenko Karin pa Judita Zidar, ki smo jo tokrat prvič videli na našem odru.

Pohvaliti velja vse štiri igralce, ki so oblikovali ubran kvartet, omeniti pa še funkcionalno scenografijo. Kostumografinja je z mini krilcema občinstvu odkrila dva presenetljivo lepa para ženskih nog, kakršnih tudi ni najti v vsakem gledališču, zato visoka ocena tudi njej.

Programi naših gledališč so napolnjeni s svetovno klasiko, nekaj je domačih sodobnikov, tu in tam še vedno dela vprašljive kvalitete, ki jih igrajo, da se napolni blagajna ali pa kar tako. Domačemu dramatiku je težko »priti na oder« (posebno, če še živi), če je mlad in neznan še veliko težje, če je ženska — skoraj nemogoče.

Predstava mlade avtorice Eme Kurent (1962) in režiserke, njene vrstnice Barbare Hieng, je upravičila odrsko predstavitev s svežim, nedokumentiranim pristopom k osvetlitvi nekega odnosa med moškimi in žensko.

Drama brez konca nam je ponudila nekaj idej v premislek:

— Nas v življenju vodijo čustva in podzavest ali je naše obnašanje rezultat kontrole nad samim seboj?

— Ali obstajata samo poroka zaradi otrok in poroka iz ljubezni; drugih možnosti ni?

— Koliko poznamo partnerjevo duševnost in dogajanje v njej; nas le-ta sploh zanima?

Irena Prašnikar

Kulturni dan v šoli

Slovenski kulturni praznik praznujejo učenci Osnovne šole Dušan Kveder Tomaž vsako leto malo drugače, a vendar svečano. Letos so bile dejavnosti zelo pester. Učenci nižje stopnje pa vse tja do šestega razreda so si v dvorani na Stavbah ogledali baletno predstavo Prodajalna igrač v izvedbi baletnega oddelka učencev Glasbene šole v Litiji, pod vodstvom baletne učiteljice Žužane Bartha, ki je učencem na prijeten in vsem dostopen način predstavila to umetnostno zvrst. Učenci sedmih razredov šole na Bevkovi ulici so se zabavali ob slovenskem filmu Vesna, sedmarji s šole na Rozmanovem trgu pa so poslušali predavanje z diapozitivi s poti po Kitajski.

Najstareji učenci obeh šol so se zbrali na literarno glasbenem dopoldnevu. Njihovi literarno nadarjeni vrstniki so jim pripravili pester izbor svojih sestankov in pesmi, učenka Veronika Hauptman, ki obiskuje glasbeno šolo, pa je poskrbela za klavirsko spremljavo.

Mija Bernik

Karnevala tudi letos ni bilo

Napovedanega litijskega karnevala tudi letos ni bilo. Organizirati sta ga hotela Center interesnih dejavnosti mladih in Turistično društvo Litija. Na njihovo povabilo so se odzvale le tri karnevalske skupine: mladi združniki, osnovna organizacija ZSMS Kovina ter Turistično društvo Vače. S programom so nameravali sodelovati tudi drugi.

Organizatorji so se zavedali, da letošnji karneval ne bi bil tako obsežen kot v preteklosti. Vendar trem karnevalskim skupinam niso želeli naprti imena litijski karneval, zato so morali prireditve odpovedati. To pa še ne pomeni, da karnevala ne bodo poskušali organizirati prihodnje leto. Le precej prej bodo morale steči priprave. Morda pa bo več zanimanja prihodnje leto.

Rudi Bregar

»Počitnice« za učitelje

Ko je polletno ocenjevanje mimo in učenci dobijo spričevala, se razbežijo na vse strani, da bi si nabrali novih moči za drugo polletje.

Za pedagoške delavce na šoli Dušan Kveder Tomaž Litija pa je čas predaha bistveno krajši. Med polletnimi počitnicami že šesto leto zapored organizirajo študijske dneve, ki trajajo ves prvi del t.i. počitnic.

Letos so uspeli za predavanja dobiti vrsto uglednih strokovnjakov z različnih področij.

Velik poznavalec zgodovine jugoslovanskih narodov, dr. Janko Pleterški, je govoril o nacionalnem vprašanju in federalizmu. Zaradi izrednega zanimanja so se predavanja in kasnejšega razgovora udeležili tudi pedagoški delavci s sosednjih šol, pa tudi precejšnje število družbenopolitičnih delavcev iz naše občine.

Tovariš Jože Dernovšek, ki že leta uspešno sodeluje z našo šolo, je govoril o gospodarskem razvoju in luči nove ekonomske reforme. Bogata in izčrpna razprava, ki je stekla po zaključku predavanja, je dokazala, da je bila tema pravilno izbrana, in čas, namenjen razgovoru, je bil skoraj prekrat.

Dr. Marko Kolšek, ki je med

zdravniki največkrat naš sodelavec in predavatelj, je seznanil učitelje z najosnovnejšo pomočjo, ki jo lahko nudijo učencu pri nenadnem obolenju, in s tem, kako pomagati učencem s kroničnimi obolenji.

Še posebno pa je navdušil pedagoške delavce psihopediater dr. Viljem Ščuka iz Nove Gorice, ki je z izredno poglobljenostjo in pedagoško širino prikazal nove razsežnosti obravnave osnovnošolskega učenca. Predavanje in razgovor na temo Biološki in šolski ritem v sodobni osnovni šoli sta pomenila resnično vrh strokovnega izobraževanja v teh študijskih dnevih.

Naj na koncu omenim še pedagoško konferenco, ki je bila nekakšna sinteza dosedanjega polletnega dela in usmeritev za nadaljnje delo. Z novim polletjem uvajamo prve elemente šole po meri otroka, zaenkrat še eksperimentalno, vendar o tem kdaj pozneje.

In če napišem še, da več kot 80% učiteljev redno posega po pedagoški literaturi v šolski knjižnici, da je pedagoški oddelek knjižnice dobro založen, saj je bilo v preteklem letu naročenih okoli 200 novih knjig, naj to ustvari sliko o delu pedagoških delavcev med »počitnicami«.

Mija Bernik

Obupali so nad letošnjim snegom

Vsakoletni zimski športni dan učencev Osnovne šole Dušan Kveder Tomaž je moral letos potekati malce drugače. Potem ko so učenci in učitelji vse do sredine februarja čakali na sneg, z izvedbo športnega dne niso mogli več čakati. Tako so se odločili za druge dejavnosti, ki so učence prav tako pritegnile. Učenci nižjih razredov so se odpravili na bližnje izletniške točke, se dodobra naužili svežega zraka in se učili orientacije v naravi.

Učenci višje stopnje so se imeli možnost prijavit k trem športnim dejavnostim. Prvi so odšli drsat na pokrito drsališče, drugi plavat, prav tako v Ljubljano, tretja skupina pa je odšla na daljši zimski pohod v naravo.

Športni dan je potekal prav prijetno, čeprav brez snega. Mija Bernik

Mala anketa o kulturnem in zabavnem življenju v Litiji

V človekovi naravi je, da poleg dela potrebuje tudi sprostitve in zabavo. Tako je že od nekdaj. Ljudje so čez dan trdo delali, zvečer pa je sledila zabava. Danes pa... Ne vem. Kaže pa, da, če človek manj dela, potrebuje manj zabave. No, verjetno le ni tako. In da bi izvedeli, kako pravzaprav je s tem v Litiji, smo sklenili povprašati meščane, kaj si mislijo o kulturnem in zabavnem življenju v Litiji. Potem, ko so v glavnem grajali vse skupaj, sem jih vprašala še, česa si želijo in kaj bi radi izboljšali ter kako. Tako je nastala anketa, ki si jo lahko preberete spodaj. Veliko anketirancev pa je na moje vprašanje, kakšno se jim zdi kulturno življenje v Litiji, preprosto odgovorilo z »nikakršno« oziroma s »kulturno življenje, saj ga ni.«

Vedite, da to ni anketa zaradi ankete, ampak so tu predlogi, ki naj bi se uresničili — čimprej, da Litija ne bi bila več tako siva, prazna in mrtva, temveč da bi lahko človek ob vsakem koraku slišal utripanje, dihanje in gibanje... Da bi lahko ob vsaki uri na ulici čutil, da mesto živi z ljudmi in ne le, da ljudje žive v mestu.

— **Andreja Mele** — **dijakinja ESŠ v Trbovljah** — »Nikamor ne grem, ker v Litiji ni pravzaprav ničesar. V kino skoraj ne hodim. Lahko pa bi se potrudili in poiskali novejšje filme. Lahko bi imeli dramsko in plesno sekcijo, ki bi popestrila naše kulturno življenje. Med počitnicami bi lahko poskrbeli za pestrejši program in razširili dejavnosti, v katere bi se šolarji, dijaki in študentje lahko vključevali.«

— **Tomaž Zupan** — **dijak ESŠ v Ljubljani** — »Kulturnega življenja pravzaprav ni ne veliko, pa tudi ne malo. Kino je kar v redu. Filmi so dobri. Kar se ostalega tiče... V Litiji bi lahko imeli disko. Mladinci bi se lahko bolj potrudili in organizirali kakšne koncerte ali podobne prireditve.«

— **Zlata Bizjak** — **upokojenka** — »Če današnje stanje primerjamo s časom pred vojno in pa po vojni, potem lahko ugotovimo, da je kulturnega življenja danes zelo malo. Takrat smo imeli igralno in plesno sekcijo ter pevsko društva... Zdaj tega ni. Morali bi organizirati kaj takega, da bi vključili predvsem mladino.«

— **Franc Potočnik** — **raznašalec časopisov** — »Vse skupaj je bolj žalostno. Ni kam iti. Manjka kakšen disko. Prazno je, saj se pravzaprav nič ne dogaja.«

Andreja Mele

Tomaž Zupan

— **Andreja Molka** — **laboratorijski tehnik** — »No, vsaj abonma imamo. To mi je kar všeč. Drugače pa je treba iti v Ljubljano. V kinu je pa tako, občinstvo se obnaša skrajno nekulturno, žvižga, film ni kvaliteten, večkrat se vmes strga. Lahko bi imeli kakšen prostor, kjer bi se zbirali in imeli ples ali kakšne podobne zabave.«

— **Tanja Boltin** — **dijakinja SPŠ v Ljubljani** — »Slabo je. Med tednom bi bilo lahko več filmov. Lahko bi imeli disko. Rada bi, da bi mladi imeli prostor, kjer bi se zbirali. Več plesov, zabav...«

— **Helena Nemeček** — **gospodinja** — »Vse skupaj je prej slabo kot dobro. Ničesar ni. Niti ni pravlega igrišča. Ni bazena... Mladina je samo po gostinah in na motorjih. Občina bi se lahko malo bolj potrudila. Nikamor ne grem, ker ničesar ni. Kino? Filme lahko gledam po televiziji.«

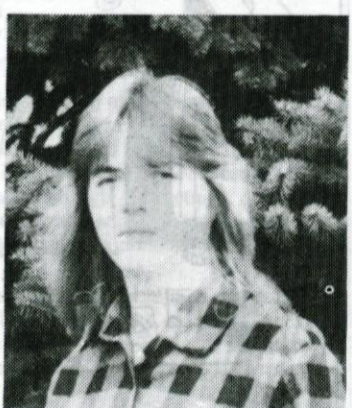
— **Evgen Hofer** — **kemijski tehnik** — »Zelo je slabo. Skrajni čas je, da se kaj naredi. Kino je polom. Razen abonmaja ni ničesar, pa še abonma večkrat odpade. Sramota.«

— **Angelca Anžur** — **upokojenka** — »Lahko bi bilo boljše. Jaz grem z upokojenci na izlet in ne pogrešam veliko. Gre za mlade.«

— **Jure Mešič** — **učenec 7. razreda** — »Rad bi boljše filme v kinu. Rad bi bazen, disko. Hodil bi k plesni sekciji, če bi bila. Ni kam iti. Ni ničesar. Edino igrišče.«

— **Mateja Černe** — **učenka 8. razreda** — »V Litiji je dolgčas. Bilo bi drugače, če bi imeli bazen, tenis igrišče ali novo telovadnico — hitro zgrajeno. Dobro bi bilo tudi, da bi bile telovadnice med počitnicami odprte, da bi se lahko zabavali tam — saj ni kam iti. Upam, da se bo kaj od tega uresničilo.«

— **Metod Pavlica** — **komercialist** — »Kulturno življenje... Takšno je kot pred leti. Ni bistvenega napredka. Pričakuje se izgradnja dvorane, bazen bi morali imeti — skrajni čas je že.«

Andreja Molka

— **Andrej Fink** — **zdravstveni tehnik** — »Vse je precej na nizkem nivoju. Premalo je za mlade. Nič se ne dogaja. Je boljše kot je bilo, ni pa tako, kot bi moralo biti. Na abonma, ki je sicer v redu, gre le malo ljudi, pa še ti so vedno isti. Morda je temu kriva premajhna obveščnost.«

— **Rosana Maček** — »Ljudje zelo posplošujejo stvari. Kritizirajo je lahko, težko pa je organizirati prireditve z uspehom — pa tu ne mislim finančnega uspeha. Gre za obisk same prireditve. Pomislite, na primer, kako je igralni skupini, ki igra pred 40 gledalci v dvorani s 400 sedeži, kar se je zgodilo zadnjo nedeljo. Mladina ima svoj prostor, in sicer na Rozmanovem trgu. Pa je tam ni. Raje gre v gostilno.«

Glede abonmaja naj povem, da to ni edina prireditev, temveč le majhen del prireditve, ki so stalne. Imamo dosti prireditvev, pa ljudje ne pridejo (npr. na otvoritev razstav).

Zgodi se, da je nastopajočih več kot obiskovalcev. Ali pa vzemimo prireditve na Bogenšperku. Kar nekaj naših mladih umetnikov si utira pot, pa jih pride poslušat le njihovo sorodstvo in nekaj kulturnikov. Pravzaprav so dobro obiskane edino prireditve za otroke. Naj povem, vsem tistim, ki pravijo, da v Litiji ničesar ni, da je samo ZIK v lanskem letu organiziral 38 prireditvev (21 v dvorani na Stavbah, 7 na Bogenšperku in 10 v avli SO). Obisk je bil skoraj na vseh vprašljiv oziroma majhen.

Kar se obveščnosti tiče, moram reči, da ljudi poskušamo obvestiti preko vala 202, po radiu Trbovlje, z lepaki in večkrat še z osebnimi obvestili.

Kot sem že rekla, imamo kar precej prireditvev (38 v 52 tednih v letu) in upam si trditi, da ni zvrsti, ki bi je ne predstavili vsaj z eno prireditvijo. Mislim pa, da ljudje hodijo mimo lepakov, ne zasledujejo, kaj se dogaja.

Zanimivo je tudi, da imajo manjša kulturna društva večji obisk. Sprašujemo se, kako pripraviti ljudi do sodelovanja. Do sedaj nam še ni uspelo. Lani smo npr. poslali ankete na domove, da bi prebivalci napisali svoje predloge, in moram reči, da niti ene nismo dobili nazaj.

Morda smo imeli premalo prireditvev za srednješolce, toda obisk je bil tudi na teh porazen, in tudi mladinci sami so obupali.

Seveda so tu tudi finančni razlogi, v ospredju pa je nezainteresiranost vseh, tudi in predvsem pa mladih.«

— **Rudi Bregar** — »Mi smo se o kulturi veliko pogovarjali. Mladino zanima glasba, organizirali smo koncerte, bili pa so predragi, denarja ni. Marsikje se mladina vključuje v ljubiteljske dejavnosti. Ker gre za manjše skupine, jih

ne gre namestiti v dvorani, drugje pa ni prostora.

Kaj lahko naredi mladina!? Mladina ne more narediti ničesar, ker o sredstvih, ki so potrebna, odločajo drugi.«

— **Ivan Pavlica** — »To je čas, ko vsi kritizirajo. Vsaka medalja pa ima dve plati. Treba je poznati tudi težave. Imamo slabo ozvočenje, zastarele kino-projektorje, neustrezno dvorano. Filmi pa so takšni kot npr. v Kranju, v Kopru... Res je, Ljubljana najprej dobi najnovejše filme, mi jih dobimo šele po enem ali dveh letih, ker smo pač majhen kinematograf. Glede kvalitete filmov pa so različna mnenja. V Litiji bi, kakorkoli že, gledali samo kung-fu filme. Ko pa predvajamo filme s festa ali z oskarjem, je dvorana prazna. Torej, kupujemo komercialne filme.«

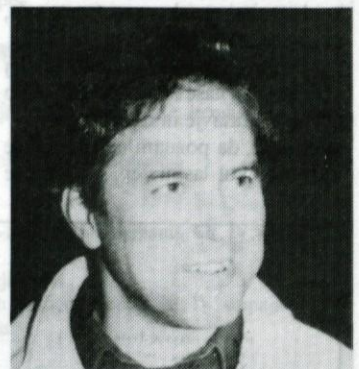
V kinu je zelo malo obiska ob torkih in četrtek (20 ljudi). V soboto ni dosti bolje, le ob nedeljah se nabere nekaj več gledalcev.

Če bi imeli pravo kino dvorano, bi bile naše storitve boljše. Za zdaj pa moramo vedeti, da spadamo med najmanjše kinematografe v Sloveniji, z najmanjšim številom obiskovalcev in z najmanjšim številom predstav.«

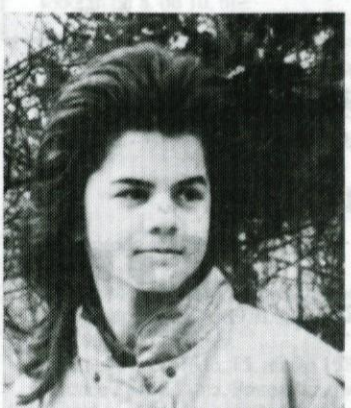
Rosana Lemut, foto: K. Š.

Helena Nemeček

Metod Pavlica

Tanja Boltin

Andrej Fink

Raziskovanje noš, plesa in ljudskih običajev na litijskem območju

Folklorna skupina JAVORJE praznuje letos 10-letnico delovanja. Ohranjamo ljudske plesne Gorenjske, Bele krajine, Šatjerske, pa tudi nekatere stare ljudske običaje. Naša dolgoletna želja je, da zaplešemo plesne naše ožje pokrajine in prikažemo ljudske običaje domačega kraja. S tem pa so seveda povezana oblačila in obutev, ki morajo biti krajju in času primerna.

Tako je v začetku lanskega leta dozorela misel o raziskavi noš in plesov ter zbiranju starih običajev na območju občine Litija. Z delom na področju raziskave noš smo pričeli lanske pomlad, strokovna opravila pa zaupali etnologinji dr. Mariji Makarovič in akademskemu slikarju Jožetu Megliču, ki jo spremlja na terenu in opisano nošo oblikovno, krojno in barvno čimbolje skicira. Pri financiranju te naše naloge pa nam bo pomagala Občinska raziskovalna skupnost Litija.

Sedaj pa nekaj več besed o etnologinji dr. Mariji Makarovič in njenem raziskovalnem delu. Prav na začetku pogovora se nam je predstavila takole: »Diplomirala sem leta 1953 na oddelku za etnologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Takoj po diplomu sem se zaposlila kot kustos v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani, kjer sem prevzela oddelek za ljudske običaje, nošo, vezene in medicino. Svoje delo opravljam na več načinov: kabinetno delo je vezano na urejanje muzejskih predmetov in gradiva s terena; terensko delo je povezano z zbiranjem gradiva za razne članke, razstave, dopolnilne podatke; delo v arhivih pa je povezano s konkretnimi raziskavami (npr. noše, medicine, kmečkega življenja itd.).«

Marija Makarovič pozna že skoraj vsak kotiček naše Slovenije. In koliko pozna že Zasavje in naše kraje?

»Res je, da poznam nekatere dele Slovenije kot lastni žep, ker sem se

tam mudila tudi po več mesecev (npr. Predgrad, Strojna, Sele, vasi v Istri itd.), druge pa bolj bežno. V Zasavju je bilo moje prvo delo ureditev rojstne hiše Jurija Vege. Že desetletje pa je minilo, ko sem se mudila v okolici Šmartna, ko sem zbirala gradivo za razstavo »Govorica slovenske kmečke noše« in spoznala v tem kraju imenitne pripovedovalke (med njimi gospo Groznikovo). Vseskozi sem se želela vrniti v te kraje, zato sem vam hvaležna, ker ste me povabili k sodelovanju in mi to željo izpolnili.«

Tudi mi smo veseli, da je privolila sodelovati z nami, saj bo tako raziskava resnično temeljito in strokovno izdelana in ustrezno predstavljena. In kako poteka ta naša skupna raziskovalna naloga, nam je Marija razložila takole:

»Od lanskega poletja hitim z zbiranjem gradiva, predvsem pri najstarejših občanah. Predvsem me zanima, kakšna so bila oblačila v preteklosti na tem področju. Mimogrede pa zbiram tudi druge podatke, ki bodo osvetlili obravnavanje noše na našem koncu. Istočasno z zbiranjem ustnih pričevanj skušam zbrati (ali si vsaj izposoditi) tudi starejše oblačilne kose. Skupaj z akademskim slikarjem Jožetom Megličem, ki je prijazno sprejel sodelovanje pri »likovnem delu« raziskave, skušava rekonstruirati starejšo podobo tukajšnje noše. Upam, da tov. Meglič ni žal, kajti sedaj večkrat sameva njegov atelje na Bogenšperku. V zvezi z mojim delom moram povedati, da ste me na vašem območju, tako rekoč pred vrati slovenske metropole, izredno presenetili, saj se ljudje kar radi in dobro spominjajo preteklih časov in tudi ohranjenega gradiva je precej. Verjemite mi, da se v bolj odročnih krajih (npr. na senčni strani Pohorja) veliko bolj mučim z zbiranjem podatkov o oblačilni kulturi.«

Povprašali smo jo tudi o značilnem tipu noše našega kraja, saj vemo, da so v Sloveniji značilni trije tipi noš: alpski, panonski in mediteranski. O noši našega geografsko prehodnega ozemlja je menila:

»Starejša noša tega področja se navezuje na krojno, blagovno in barvno podobo noše alpskega tipa. S pomočjo upodobitve akademskega slikarja Jožeta Megliča je podoba tukajšnje noše že dokaj jasna. Najbrž pa vašim folkloristom ne bi ugajalo, če bi jih proglasili za »Gorenjce«, zato vztrajno iščeva detajle, ki bi označevali tukajšnje noše in žensko nošo. Dosežke te raziskave želimo publicirati. In kaj meni o tem dr. Makarovičeva:

»Naše želje so iste. Tako bo obširnejši članek o noši in spremne upodobitve noš našega kraja objavljen v publikaciji Slovenska ljudska noša v besedi in podobi, ki jo izdaja Zveza kulturnih organizacij Slovenije. Konkretnega datuma izida te publikacije ni moč predvideti, kajti letos bi želela zaključiti z zbiranjem gradiva, a ostane še veliko drugih ureditvenih in administrativno-tehničnih del. Izid take knjižice pa ni odvisen le od mene.«

Med obiski pri najstarejših občanah je dr. Makarovičeva doživela veliko zanimivih stvari in zvedela veliko dogodkov iz preteklosti. Zanimalo nas je, če je bil med njimi tudi recept za dolgo življenje.

»Tudi na vašem območju je nekaj občanov s častljivo starostjo in zavdanja vredno čilostjo po duhu in telesu. Tako bo Alojz Juvan s Klenika pri Vačah naslednje leto dopolnil 100 let, a sem mu jih prisodila tam med 70 in 80. Lenčka Kotnik s Save pri Litiji je sicer dobro desetletje mlajša, a me je po triurnem napornem pogovoru povabila, naj kmalu spet pridem in naju mimogrede tudi gostoljubno

postregla. Veselim se tudi ponovnega obiska pri Franciški Zagorc iz Velike Kostrevnice. In še in še bi jih lahko naštevale (npr. Gabrijela Juvan iz Klenika, oskrbovance v Domu TISJE itd.), vendar bodo vsi zapisani med pripovedovalci v knjižici, razen tistih, ki so izrecno zahtevali, naj jih ne omenjam. O receptu za dolgo življenje pa nekateri vaši občani menijo, da ga ni, da je to odvisno le od rodovine, medtem ko drugi priporočajo skromno, če že ne revno življenje. Vse kaže, da imamo vsi zagotovljeno visoko starost!

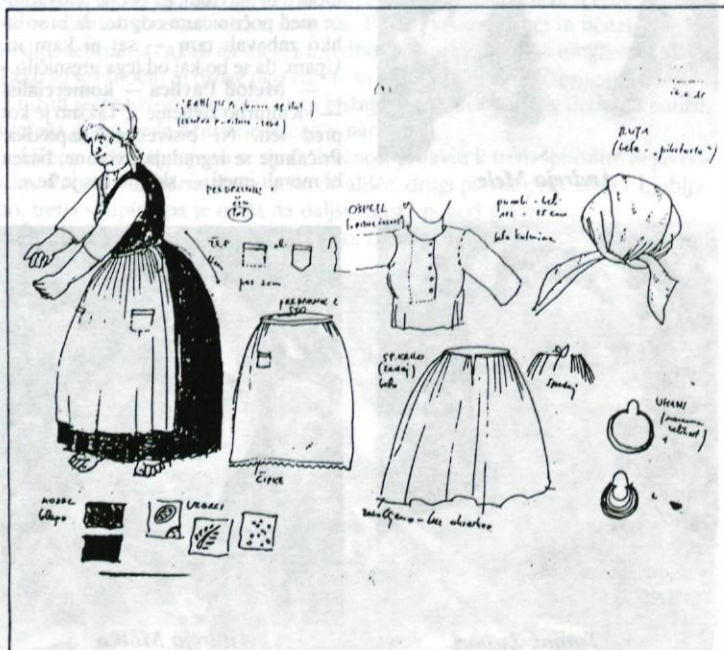
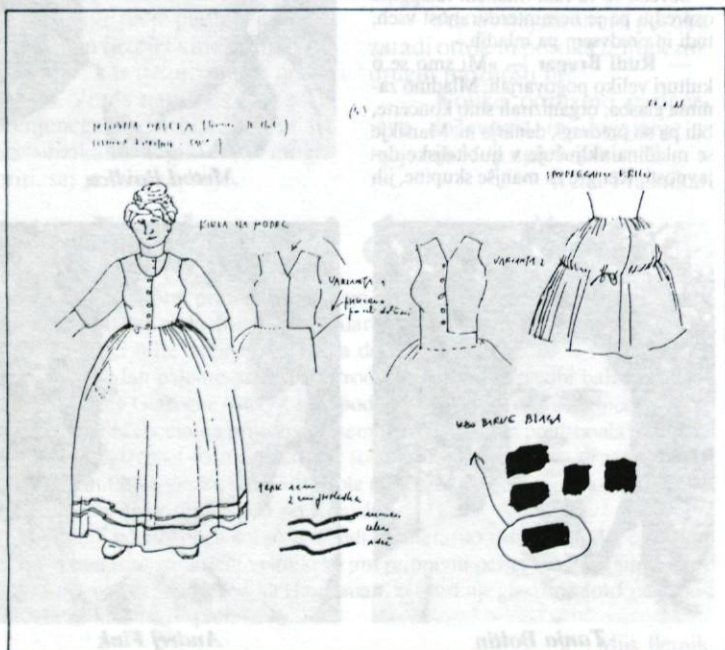
No, tudi marsikatero hudomušno slišim na svojih obiskih. Tole se mi ni primerilo na našem terenu, je pa iz mojih terenskih logov. Navado imam, da v pogovoru s starejšimi ljudmi glasneje govorim. Saj veste, da ima starost pravico na slabši sluh. Pa je bilo devetdesetletniku že dovolj mojega vpitja in je še on zakričal: Pa kaj kričiš name, saj nisem gluhi! Odtlej tudi pri stoletnikih začnem spraševati oktavo nižje.«

Tako je zaključila naš razgovor dr. Marija Makarovič, mi pa upamo, da jo bomo litijskim občanom lahko predstavili tudi »v živo«.

Vsem starejšim občanom, ki so našo raziskovalno ekipo prijazno sprejeli in po svojih močeh pripomogli k oblikovanju naše noše, se iskreno zahvaljujemo. Vse tiste, ki nam še lahko pomagata, pa prosimo, da se nam oglasite. Iščemo torej vse, ki se še dobro spominjate svojih mladih let; krojače, šivilje, čevljarje, klobučarje, tkalce, stare godce pa prosimo, da nam pomagata. Mogoče bi kdo vedel tudi kaj o barvanju platna?

Z dobro voljo in skupnimi močmi bomo na ta način iztrgali pozabi življenje naših prednikov in ohranili podobo časov, ki se jih nekateri še vedno tako radi spominjajo.

Ida Dolšek

PISMA BRALCEV

Nezakonito pobijanje psov

Za uvod naj povem, da sem imel psa Arona, imel je rodovnik in bil je tudi šolan — odličen čuvaj, za naju z ženo neprecenljive vrednosti, tako rekoč član družine.

Dne 1. 1. 1989 zjutraj sva našla približno 4 m stran od njega poginulo lisico. Domneva je bila, da je lisica okužena s steklino, kar se je pozneje tudi ugotovilo. Ker pa nismo opazili nobenega nasilja ne na lisici ne na psu, kajti nobeden ni imel najmanjše praske, smo posumili, da je bila lisica podtaknjena. Ko so prišli uslužbenci Komunale, da bi odstranili psa, sem jim to pojasnil, nakar so mi rekli, da veterinarski inšpektor hoče psa ali pa podpisano izjavo, ki jo je izdal on sam in na kateri je pisalo, da odgovarjam za vse morebitne posledice sam. To izjavo sem lastnoročno podpisal in uslužbenec mu jo je tudi izročil. Od tu dalje pa je šlo vse narobe. Dne 17. 1. 1989, ko naju z ženo ni bilo doma, so mi zahrbtno in brez moje vednosti ustrelili na verigi privezanega psa. To je absolutno protizakonito in zelo nesramno dejanje.

Govoril sem z več veterinarji, tudi z Janezom Hafnerjem, ki dela na Vet. inštitutu. Vsi so mi svetovali, naj psa ne dam ustreliti, ker po vsej verjetnosti ne bo nalezljiv, ker je bil redno cepljen. Svetovali so mi, naj ga najmanj 3 tedne opazujem. Po ustrelitvi pa sem šel osebno še do docenta na Inštitutu prof. Simčiča. Tudi on mi je zairjeval, da je to nehumano delo in popolnoma v nasprotju z zakonom (Uradni list z dne 24. junija 1988, št. 39, stran 1099). Povedal mi je tudi to, da je bilo v tem času pripeljanih več psov, ki so jih ustrelili na litjskem območju in da so bili vsi negativni oziroma zdravi.

Ali veterinarski inšpektor Jože Urbajs ne pozna nobene druge preventivne kot samo puško? Ali tudi ne zna tolmačiti Uradnega lista, saj v njem točno piše o preventivnih ukrepih, ustrelitev je omenjena le za necepljene in potepuške pse, ne pa za cepljene in na verigah. Vprašam se, zakaj potem cepljenje, če se to ne upošteva.

Naj navedem primer, ki se je zgodil v medvoški občini, ko so tudi našli lisico s psom in je tam še celo gostilna oz. kmečki turizem, kamor vsak dan prihajajo ljudje in tudi otroke imajo. Pa so psa pustili živeti, večkrat so ga opazovali, nato pa spustili in še danes živi. Mojo najbližjo sosedo je ugriznil maček. V sumu, da je stekel, ga je prišel veterinar dvakrat opazovat. Vprašam se, zakaj niso to storili v mojem primeru. Ali je maček več vreden od šolanega in rodovniškega psa ali pa zato, ker se gospodar drugače piše. Naj bo kakor hoče, Urbajs ni ravnal po zakonu ali pa ga ni hotel upoštevati. Zato upravičeno sumim, da tak človek ne bi smel opravljati take službe, kajti lahko se zgodi, da zaradi svoje nerazsodnosti pobije kakšno živino. Oporokam pa tudi Borutu Eltrinu, miličniku v civilu, ki se je tako predstavil pri sosedu in ki je streljal trikrat, kar dokazujejo na dvorišču najdeni tulci. To ni bilo humano, čeprav je on to zairjeval. PM pa mu je dala za nezakonito delo še celo zakonito zaščito (miličnika s psom), kot je izjavil Eltrin, da bi nastopil proti meni, če bi branil psa. Miličnik bi moral vedeti, da je pes moj predmet in da kot takega ne more brez moje vednosti odvzeti.

Šesek Jože, Tihaboj 9, Gabrovka

Razpis plesnih tečajev

CIDM Litija razpisuje plesne tečaje, ki se bodo pričeli v **petek, 10. marca 1989**, v Litiji:

- ob 15.00: mala plesna šola** — nadaljevalni tečaj na Graški Dobravi
- ob 16.00: cicibanov show** — nadaljevalni tečaj za tiste, ki so obiskovali cicibanovo plesno šolo ali podoben tečaj na Graški Dobravi
- ob 17.00: cicibanova plesna šola** na Rozmanovem trgu — začetni
- ob 18.00: mala plesna šola** na Rozmanovem trgu — začetni
- ob 19.00: začetni tečaj družabnih plesov** za mladino in starejše
- ob 20.30: nadaljevalni tečaj družabnih plesov** za mladino in starejše.

Prijavite se na naslov CIDM Litija, p.p. 32, 61270 Litija ali po telefonu 881-269. Prijava naj vsebuje točen naslov in ime tečaja. Cena posameznega tečaja ja 60.000 dinarjev. Za skupine nad 10 tečajnikov je 10 odstotkov popusta. Stroške je treba poravnati najkasneje na prvi uri posameznega tečaja.

PREDILNICA LITIJA v Litiji p. o.
61270 LITIJA

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA VABI K SODELOVANJU za delo v počitniškem domu v Novigradu (Istra) za prosta dela in naloge:

1. **KUHARICE** — 1 delavka
2. **POMOČNICE KUHARICE** — 1 delavka
3. **POMOČNICE V KUHINJI** — 3 delavke
4. **SERVIRKE** — 3 delavke
5. **TOČAJKE** — 2 delavki
6. **PERICE** — 1 delavka
7. **ADMINISTRATORKE** — 1 delavka

Z delavci in študenti bomo sklenili delovno razmerje za določen čas, z upokojenci pa pogodbe o delu.

Rok prijav je do zasedbe.

Prijave bomo sprejemali v kadrovsko-spolnem sektorju Predilnice Litija, Kidričeva ul. 1.

Vse dodatne informacije lahko dobite po telefonu 881-411, interna 17.

VZGOJNOVARSTVENA ORGANIZACIJA LITIJA, Bevkova 1

Vzgojnovarstvena organizacija Litija, Bevkova ulica 1 razpisuje prosta dela in naloge

ORGANIZACIJSKEGA VODJE

za nedoločen čas, začetek dela 1. 4. 1989.

- Pogoji:** — srednja ali višja izobrazba
— 5 let delovnih izkušenj
— ustrezne organizacijske in moralne kvalitete

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili na naslov: Vzgojnovarstvena organizacija Litija, Bevkova 1, v 8 dneh po objavi razpisa.

Zavod za izobraževanje in kulturo Litija Delavska univerza

objavlja za šol. l. 1989/90 razpis za vpis

v programe srednjega usmerjenega izobraževanja

1. **kovinsko-obdelovalna usmeritev**
— program obdelava kovin in upravljalca strojev (2. in 3. letnik) SR, IV. stopnja
— program obratni strojni tehnik-tehnolog, NAD, V. stopnja
2. **promet in zveze**
— program vožnja motornega vozila — smer voznik-mehanic, SR, IV. stopnja
3. **poslovno-finančna in trgovinska dejavnost**
— prodajalec (prekvalifikacija iz drugih poklicnih strok), SR, IV. stopnja
— komercialni tehnik, NAD, V. stopnja

Vse informacije o posameznih oblikah izobraževanja dobite na delavski univerzi, Parmova 4, tel. 881-182, vsak dan od 8. do 12. ure in od 15. do 16. ure, ob sobotah od 8. do 10. ure.

Občinska konferenca ZSMS Litija objavlja

LICITACIJO

za odprodajo osnovnega sredstva:

1. **osebni avtomobil zastava 750 M, letnik 1976**, v voznem stanju, registriran do septembra 1989, št. šasijske 507805, št. motorja 535024, izklicna cena je 1.000.000 dinarjev.
Licitacija bo v sredo, 15. marca 1989, ob 15. uri v prostorih Občinske konference ZSMS Litija, Ponoviška 6 v Litiji (poleg PTT). Vsi zainteresirani si osonovno sredstvo lahko ogledajo tega dne od 12. do 15. ure.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mamice in žene

SAIDE MACANOVIĆ

se iz srca zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste jo pospremili na zadnji poti, darovali cvetje, nam izrazili pisno ali ustno sožalje. Hvala osebju Onkološke klinike, osebju Zdravstvenega doma Litija, posebno dr. Pavlu Lebingerju in dr. Nadi Kurent in patronažni sestri Bernardi Mivšek za nego med boleznijo. Hvala kolektivu Predilnice Litija in Emone MIZ Zalog, ki ste nam stali ob strani.

Mož Niaz, sin Elvir in hči Indira

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti sestre in tete ter sestrične

MARIJE ZALETELJ

delavke Kliničnega centra Ljubljana, se zahvaljujemo sosedom za nesebično pomoč ob težkih trenutkih. Prav tako se želimo zahvaliti domačim pevcem, govorniku ob odprtem grobu, g. dekanu za lepo opravljen obred ter vsem krajanom in znancem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob bridki izgubi našega dragega sina, brata in strica

STANISLAVA KRAŠEVCA

iz Moravč pri Gabrovki

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so sočustvovali z nami, nam izrazili ustno sožalje, darovali cvetje, nam denarno in materialno pomagali in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Še posebej se zahvaljujemo gasilskemu društvu Gabrovka, HP KZ Gabrovka—Dole in sodelavcem transporta, tov. Mikliču za poslovilne besede, pevskega zboru za zapete žalostinke in g. župniku za lepo opravljen cerkveni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, sestre in tete

JOŽEFE GRABLJEVEC

iz Tihaboja 19 pri Gabrovki

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali cvetje in nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se gospodu župniku za lepo opravljen obred, govorniku Ivanu Sotlarju za izrečene tople besede in MPZ KUD Gabrovka za petje. Posebna zahvala velja osebju ZD Litija in sestri Ivanki Simončič.

Žalujoci: hčerki Ani in Jelka z družinama, sin Tone, sestra Pavla, brat Lojze in vsi njeni

ZAHVALA

Ob nenadni smrti našega očeta

STANETA ROVANŠKA

iz Gobnika pri Gabrovki št. 4

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem, znancem in sorodnikom za spremstvo na njegovi zadnji poti, izraženo sožalje in darovano cvetje. Posebej se zahvaljujemo KO ZB NOV Gabrovka, predsedniku pogrebne odbora Ivanu Sotlarju, govorniku Tinetu Dušaku za poslovilne besede, moškemu pevskega zboru KUD Gabrovka, Lesni industriji Litija in gospodu župniku za lepo opravljen obred. Še enkrat hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami.

Žalujoci: sinova Andrej in Stanko z družino ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob smrti ata, starega ata in dedka

FRANCA LOKARJA

iz Mamolja 5

se zahvaljujemo vsem, ki ste darovali cvetje in nam kakorkoli pomagali. Hvala Otmarju Medvedu za vožnjo in g. župniku za lepo opravljen obred in govor. Vsem lepa hvala, hvala tudi družinama Smodiš in Kavšek iz Škofje Rize pri Dobovcu.

Vsi njegovi

*Globoko pod zemljo, ti trudno truplo spalo bo —
tu v ozki, hladni hiši, globoko pod zemljo!
kjer šum sveta se več ne sliši. (Simon Gregorčič)*

V SPOMIN JOŽETU KAPLJI

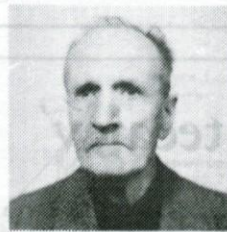
Minilo je žalostno leto, ko smo te za vedno izgubili, dragi sin, mož in atek. Usoda kruta je tako hotela, da smo te 16. marca na tvoj 56. rojstni dan spremili k tvojemu poslednjemu domu. Hvala vsem, ki ste ga imeli radi in vam je misel nanj draga.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega strica

MAKSA ZARNIKA

se iskreno zahvaljujemo najbližjim sosedom, sorodnikom in znancem za izrečeno sožalje in darovano cvetje, župniku za obred, govorniku za govor in pevcem za petje.

Nečak Janez z družino

V SPOMIN

Mineva leto, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

FRANC KOKALJ

Hvala vsem, ki postojite ob njegovem grobu.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega

ALOJZA STANIČA - GABRA

se zahvaljujemo vsem, ki so v najtežjih trenutkih sočustvovali z nami in nam na kakršenkoli način pomagali. Posebej se želimo zahvaliti soborcu NOV in obema govornikoma za poslovilne besede.

Vsi njegovi

Ivici Radiću v slovo

V ponedeljek, 13. februarja, nas je pretresla nadvse žalostna vest, da sošolca Ivica Radića ne bo več med nas.

Dolga leta smo bili skupaj v dobrem in slabem, in prav zdaj, ko zaključujemo osnovno šolo, smo izgubili enega od nas. Tvoje mesto v klopi je prazno, na mizi šopek belih rož in trak z žalnimi črkami, ki nemo govorijo svojo govorico. Kako je to mogoče? Toliko vsega je še pred nami. Tudi v sanjah ne bi pomislili, da ne bomo odšli iz osnovne šole vsi hkrati. Odšel si brez slovesa, in še toliko smo si imeli povedati.

Pomlad prihaja v deželo, ti pa je ne boš več občutil. Ne boš se bal kontrolnih nalog. Oh, kako šele zdaj spoznavamo, kako nezaten je bil strah pred njimi, če jih primerjamo z žalostjo ob tvoji izgubi.

Šolski hodniki bodo prethi brez tvojega glasu in smeha. Tvoje mesto v razredu bo ostalo prazno, v našem spominu pa boš živel naprej, saj je nemogoče pozabiti, da smo izgubili dragega sošolca in prijatelja ravno na pragu odhoda iz osnovne šole.

Sošolci iz 8. b razreda OŠ Litija z razredničarko

ZAHVALA

Ob boleči in mnogo prerani izgubi očeta, moža, sina, strica in brata

FRANCIJA JEREBIČA

iz Jevnice 34, Kresnice

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga množično pospremili na njegovi zadnji poti, poklonili cvetje, darovali v dober namen ter izrazili ustno in pisno sožalje. Hvala sosedom in prijateljem za izkazano pomoč in dobroto. Posebna zahvala gastroenterološki kliniki in dr. Ferliču, ZD Litija in dr. Kolšku, kolektivu Biroinženiringa in ČGP Dela, ŽGP Ljubljana in nadzorništvu proge Litija, DPO, društvom in KS Jevnica, gasilskim organizacijam, Zasavskim rogistom, domačim gasilcem in pevcem, govornikom in g. župniku za opravljen obred. Hvala vsem.

Vsi njegovi
Jevnica, Ljubljana, Litija

*Ne morem iz zemlje kot dobra semena,
da znova bi segli si v tople dlani,
Ne morem! Med nami je krsta lesena
in grob je med nami... tišina prsti,
le sveča ljubezni visoko gori.*

ZAHVALA

ob boleči izgubi našega dragega

PETRA ZAVRLA

iz Cerovice

Prav v teh težkih trenutkih smo spoznali, koliko pomenijo tople besede, tolažba in pomoč. Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom za nesebično pomoč, za darovano cvetje in številno spremstvo na mnogo prerani zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo delovni organizaciji Žito, pevcem, govornikoma za občutene besede slovesa ter tov. Setničarju za melodijo Tišine in g. župniku za lepo opravljen obred.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob nenadni, boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, atka in dedka

FELIKSA ROZINA

iz Šmartnega pri Litiji 143

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in vsem znancem, ki ste mu ob slovesu namenili toplo misel, mu darovali cvetje, ga pospremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se tudi župniku Adamu za lepo opravljen obred ter pevcem za zapete žalostinke.

Žalujoči: žena Pepca, hčerka Metka, sin Srečko z družino, sestre in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

ob nepričakovani, boleči in nenadomestljivi izgubi našega ljubelega sina in brata

IVICE RADIĆA

dijaka osnovne šole

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečena ustna in pisna sožalja, za darovano cvetje in za tako številno spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Rudiju Berniku za tople poslovilne besede. Zahvaljujemo se vsem tovarišicam in tovarišem Osnovne šole Dušan Kveder-Tomaž Litija za spremstvo. Iskrena hvala tudi gospodu župniku za lepo opravljen obred.

Se enkrat hvala vsem, ki ste v trenutkih največje bolečine čustvovali z nami in nam nudili pomoč in tolažilne besede.

Neutolažljivi: mami Dragica, očim Emil in brat Robi v imenu vsega sorodstva

Vse umre, snovati nič ne jenja,
v smrti kal je novega življenja.
(Igo Gruden)

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše nadvse dobre in skrbne mame, stare mame, sestre in tete

MARIJE PENČUR

iz Zg. Hotiča

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem ter vsem, ki ste ji namenili toplo misel, ji darovali prelepo cvetje, jo v tako velikem številu pospremili k zadnjemu počivališču ter z nami sočustvovali ob težkih trenutkih slovesa. Posebna hvala pevcem in duhovniku za opravljen obred in njenima prijateljema Franciju in Levku za občutene besede slovesa ob odprtem grobu. Iskrena hvala vsem, ki ste imeli našo mamo radi in jo spoštovali.

Žalujoči: njeni otroci z družinami in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi naše

MARIJE JUŽNIK

roj. Janež, s Save

se iskreno zahvaljujemo zdravnikom in osebju UKC ter osebju Doma Tisje za skrb in nego v zadnjih težkih dneh. Hvala sosedom, zlasti Mrzelovima in Torijevim, za pomoč, duhovnikoma — njenemu nečaku, g. Círarju iz Svečine, in domačemu župniku za opravljen pogrebni obred. Hvala vsem sorodnikom in prijateljem, ki so jo v njeni boleznini obiskovali, ob njej bdeli, darovali cvetje in jo pospremili na zadnji poti, govornici Slavici Hauptman pa za besede slovesa.

Miha Savšek z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, brata, očeta, starega očeta

IVANA KRHLIKARJA

iz Sp. Hotiča

se iskreno zahvaljujemo sosedom, sorodnikom, družinama Sušnik in Štraus za vso pozornost med njegovo boleznijo, darovano cvetje, izraze sožalja ter spremstvo ob zadnjem slovesu. Hvala gospodu župniku za pogrebni obred in tolažilne besede.

Vsi njegovi

ŠE POMNITE, TOVARIŠI?

Piše:
Štefka Rebolj

Izjava Gorškovih deklet

Nad našo vasjo, ki je majhna, saj šteje le štiri hiše, visoko v hribu (v Gori) se razprostira zelo velik in obsežen gozd (Les). V njem so partizani našli zatočišče pred Nemci že spomladi 1942. Nešteti borci, funkcionarji in terenci so poznali številno družino POVIRK z osmimi otroki in starši, po domače pri Gorškovih. Kajti pri nas je našel zavetje, kos kruha, lepo besedo in toplo peč pozimi vsak partizan.

Ko smo nekega dne spomladi 1942. leta prišli z njive domov, smo opazili, da je vas zastražena. Spoznali smo, da so partizani. Povabili so nas v našo hišo na prvi sestanek. Mijo-Feliks Pečar iz Zagorja, ki je bil v Moravski četi, nam je razložil pomen NOB in nas organiziral. Od tega dne dalje je bila pri nas javka; obveščali smo partizane, kadar so bili v Lesu, če so se v bližini pojavili Nemci. Seveda pa smo bili odslej vedno v hudih skrbih, kaj bo, če bodo za vso zadevo zvedeli Nemci. K sreči v bližini ni bilo nemških plačancev-izdajalcev in se to ni zgodilo.

Partizani so se oglašali vedno pogosteje. Neštetokrat jim je oče ponoči odpiral vrata, prihajali so kurirji, terenci, pozneje pa še razne enote. Prespali so v hiši in se najedli. Velikokrat smo jim ponoči kuhali žgance, če je bilo to varno in ni bilo v bližini Nemcev. Večkrat smo skrbeli za ranjence in »maroderje«.

Ivan, starejši brat, je delal na cesti. Na zimo 1942—43 so ga Nemci odgnali na delo na Koroško k nekemu kmetu, od koder je poleti 1943 ušel in se pridružil partizanom. Toda že v prvi hajki so ga Nemci na Ciclju ujeli, ga zaprli za nekaj časa v Begunjah, nato pa poslali na delo v taborišče Podljubelj. Od tam je spet pobegnil in se pridružil partizanom v terenski četi za kurirja. Pozneje je bil štabni kurir v KZO.

Čez nekaj časa je šel v partizane še drugi brat Franci. Tudi on je bil kurir. V zadnjem letu vojne se je kurirjem pridružil še najmlajši brat Filip.

Vsi ostali, razen bolehne mame in najmlajših dveh sester, ki sta bili še otroka, smo sodelovali s partizani. Starejše tri sestre smo nosile obveščevalne podatke, prale perilo in kuhale hrano posameznim partizanom in enotam, ki so se vedno bolj večale in jih je bilo vedno več. Ker je bilo med partizani veliko Litijanov, so ti pošiljali očeta in Štefko v Litijo po najrazličnejše stvari. V jeseni leta 1943 se je pri nas mnogo zadrževal štab IV. operativne cone. Pri nas je bila tudi partijska šola, ki jo je vodil Sergej Kraigher. Nekega dne proti večeru je nenadoma stražar dvakrat ustrelil. Po vasi je nastal preplah. Šola je takoj izvedla premik, potem pa smo vsi spali po drugih hišah. Čez nekaj dni je šola

prišla nazaj. Niso pa mogli najti vzroka, zakaj je stražar streljal. Trdil je, da je videl dve postavi v nemških uniformah, ki sta na povelje STOJ zbežali.

Mnogokrat je bil v naši hiši štab KZO. KZO se je zadrževal v vasi dan ali dva. Ko so nekega spomladanskega jutra 1944 prišli v vas in komaj odložili nahrbtnike, so začeli Nemci z minometi streljati nanje z nasprotnega brega. K sreči so ranili samo neko partizanko.

Pobili so več kokoši. Odred je takoj nato napravil premik na Cicelj. S seboj je odnesel vse, razen zaklane in obešenega vola, ki sta ga naš oče in sosed Martin odnesla v gozd, kjer je počakal do drugega dne, ko so ponj prišli partizani. Po končanem streljanju smo vsi zbežali v gozd in s strahom opazovali, kdaj se bo pokazal plamen iz vasi. Prepričani smo bili, da bodo Nemci vas zažgali. Na srečo pa niso bili preveč surovi in tega niso storili. V vas so prišli šele proti večeru, in sicer so šli naokrog, tako da so prišli po hribu navzdol. Naš oče, ki je iz prve svetovne vojne znal nekoliko nemško, jim je razložil, da je vas prazna, ker so vsi domačini zbežali pred partizani, ko so zjutraj prišli v vas, on pa da se je vrnil takoj, ko so jih Nemci odgnali s streljanjem. Verjeli so mu in odšli.

Zatem so se pojavljale razne manjše hajke, toda partizani so se, zahvaljujoč dobri obveščevalni, vedno pravočasno umaknili.

Leta 1944, proti koncu decembra, pa smo doživljali težke dogodke. Nemci so se začeli umikati v vzhodne fronte in potiskali so 14. div. iz Savinjske doline čez hribe in proti Zasuju. Z vseh strani so prihajali obveščevalni podatki, da se bliža velika nemška ofenziva. Šlandrova in Pohorska brigada sta se z borbo prebijali skozi nemški obroč nazaj proti Štajerski. V naši vasi je bilo KZO. Naredili so premik v Štance Laze, nas pa opozarjali, naj Nemcev ne čakamo doma. Drugi dan zjutraj smo že opazili, da se bližajo velike nemške kolone, ki so se premikale s smeri proti Lesu. Zbežali smo od doma na vse strani in odnesli s seboj vse, kar se je le dalo. Kolone so nadaljevale pot v Štance Laze. Slišali smo, da je na sredini poti počil strel. Ustrelili so Pentijevo Julo s Kovačije, ki se je vračala z Zgornje Slivne, kamor je šla iskat svojega moža partizana, ki pa je že odšel proti Spodnji Slivni. Naša Štefka, ki je bežala pred Nemci v Štance Laze, je obvestila partizane, ki jih je bila polna vas, da se bližajo velike nemške kolone. Hitro so se umaknili na razne strani. Nekaj jih je naš Ivan, kurir KZO, odpeljal nazaj v dolino, kajti dobro je poznal ves teren. Uspelo se jim je izmuzniti skozi nemški obroč brez borbe.

Po gozdovih se je porazgubilo veliko partizanov, kurirjev in obveščevalcev. Nemci so jih veliko postrelili. Kajti v tej ofenzivi so pobili vse, kar so dobili zunaj hiše, pa naj so bili to civili ali partizani. Več kakor trideset so jih ujeli, jim zvezali roke in jih privedli na Selišče k Remzovim. Med njimi je bil tudi domači sin Rudolf, ki je bil obveščevalec. Huda je bila bolečina za starše, ki niso smeli prepoznati svojega sina, na breg pa ni bilo misliti, ker so bili vso noč zastraženi na skednju. Zjutraj naslednjega dne so jih odgnali na Sela in jih tam pobili.

V Lesu so trije partizani gradili barako za čevljarje in krojače. Ko so izvedeli, da prihajajo Nemci, so zbežali navzdol in se brez orožja poskrili. Dva sta v Spodnji gori pod Martinčvo hišo že skočila preko ceste, ko so se pripeljali Nemci in ju z brzostrelko pobili. Obležala sta ob Presenčevi njivi. Po končani ofenzivi sta ju Presenčev in Martinčev oče pokopala. V žepu sta našla legitimaciji. Prvi padli partizan je bil neki mladi Poljak, drugi pa Jože Klanšek iz Tlak pri Rogatcu. Ko je po vojni Klanškova žena preko časopisov iskala moža, ki da je padel nekje v bližini Vač, so ji sporočili, kje je pokopan. Leta 1949 so izkopali trupla in jih pokopali v skupni grob v Polšnikovem dolu, to je ob cesti, ki pelje v Moravče. Pogreba so se udeležili tudi Klanškova žena Tončka, njegova mati in brat Polde. Tretji partizan je bil Oklejev Nande iz Moravč. Nekoliko je zaostal za prvima dvema in videl, kaj se jima je zgodilo. Stekel je nazaj proti Martinčevi hiši, skozi vežo in skozi zadnja vrata ter se skrnil v goščavo, ki je bila takoj nad hišo. Nemci, ki so ga opazili, so pridrveli v hišo in od preplašene Martinčeve mame zahtevali bandita ter ji grozili z orožjem. Vsa zmedena od strahu jim je mati pokazala stopinje v snegu, vendar pa jim ni dišalo lesti za njim v goščavo.

Drugi dan po koncu ofenzive smo se Gorškovi vrnili domov. Vsi — razen Štefke. Proti večeru se je tudi ta vrnila, čeprav vsa opraskana od grmovja in robid. Svoje dogodke je opisala takole: »Prišla sem v Štance Laze. Tu je bilo vse polno partizanov in tudi nekaj civilistov. Ko so zvedeli za Nemce, so se takoj umaknili. Sama sem se pridružila trem partizanom in nekaj domačinom. Skrili smo se na drugo stran hriba nad Savo ob robu peščene struge. Kmalu so začele nad gozdovi letati »štorklje«. Tudi Nemci iz Kresnic so začeli streljati s »flakom«. Krogle so kar ropotale po strugi. Bežali smo naprej in se spet skrili v nekem gozdičku. Toda groza — po poti pod nami se je vila nemška kolona. Nismo si še opomogli od strahu,

že smo opazili nad nami drugo kolono. Opazili so nas. Začeli so streljati. Stekli smo naprej, za nami pa je ropotalo, da se je z drevja kar listje usipalo na nas. Ko smo prišli čez rob proti Tolstemu vrhu, se je zmračilo. Ostala sem sama z dvema partizankama. Ostali so se že porazgubili. Mislila sem si, da bom potrkala na vrata ene izmed hiš. Ljudje me poznajo in pri njih bo ostala čez noč. Toda kmalu sem vsa obupana zaslišala nemške glasove. Odplazile smo se proti Boštjanovemu mlinu. Ko smo opazovale, če se je varno približati hiši, so prišli iz nje Nemci v belih haljah in zamenjali stražo. Zajokale smo, kajti z močmi smo bile že čisto na koncu. Obrnile smo se in po gozdu lezle dalje. Posrečilo se nam je, da smo prišle čez cesto na drugo stran v skalovje. Po cesti pa je spet šla kolona Nemcev. Ob štirih zjutraj sem potrkala na vrata pri Adamčevih. Povedala sem, kdo sem, in gospodinja mi je odprla ter mi pripravila posteljo. Imela sem srečo, kajti nižje doli v Potoku in Ljubelu je bilo spet polno Nemcev. Nikoli ne bom pozabila teh strašnih dni.«

Po tej hudi ofenzivi so se Nemci naselili v pol ure oddaljenem nasprotnem bregu, v Pečah in Kosezah. Nekega dne — bilo je spomladi, ko smo bili vsi na njivi, so prišli Nemci k nam. Na mamo, ki je bila sama doma, so kričali, da je bandit, in metali nanjo obleke iz omare. Odvlekli so jo v klet in postavili ob zid, sebi pa so natočili mošta v »čutare« in se napili, nato pa odšli. Na mamo so pozabili. Že tako bolehna je po tem prestanem strahu za precej časa obležala.

Nemci so odšli naprej v Štance Laze. Pred lastno hišo so ustrelili gospo darja Cesarjevega Martina, pri Gmajnarjevih pa so streljali skozi okno. Mater Rezko so pri tem ranili v glavo.

Strašne so bile potem noči še več tednov. Nemci so sredi noči tolkli na vrata. Oče jim je moral večkrat odpirati. Za tem jim je moral s petrolejko svetiti in jih odvesti v vse kletne in podstrešne prostore. Tudi ostali smo morali vstati, da so nas prešteli. Vso noč so stražili hišo in odšli v Peče šele pri belem dnevu. Bili smo že vsi izmučeni od neprespanih noči in od večnega strahu pred tem, da nas bodo pobili. Naposled pa je le prišel dan rešitve, ko so Nemci odšli iz Peč in Kosez in tudi iz vseh naših krajev. Zasijal je težko pričakovani dan svobode; in ko so se po letih trpljenja groze in strahu vrnili domov še vsi trije bratje, smo bili srečna družina, ki je vsa dočakala svobodo.

(Po spominih na hude čase zapisala Gorškova dekleta iz Gore sv. Florjana (pri Pečah).)

IZ MATIČNEGA URADA

Poroke, rojstva, smrti...

V mesecu januarju se je na območju občine Litija rodilo 10 dečkov in 7 deklic. Na gradu Bogenšperku se je poročilo 13 parov, med njimi:

Cencelj Marko, strojni tehnik iz Ljubljane, in Bolta Mojca, programer iz Ljubljane, Omejec Andrej, dipl. ing. strojništva iz Stične, in Barle Zalka, gimnazijski maturant z Vira pri Stični, Hauptman Bojan, voznik iz Zgornje Jablanice, in Berčon Ana, poslovodja iz Litije, Likar Robert, elektrikar iz Jevnice, in Rus Maja, ref. v banki iz Jevnice, Planinšek Andrej, kmetijski tehnik iz Ržišč, in Cvetežar Irena, višja medic. sestra iz Klenika, Skok Anton, elektromehanik iz Loke pri Mengšu, in Osolnik Bernardka, farmacevt iz Godiča, Majzelj Aleš, natakari iz Ljubljane, in Debevec Jolanda, blagovni manipulant iz Podpeči, Ramač Jurij, monter ogrevalnih naprav iz Velikega Gabra, in Jevnikar Sabina, šivilja iz Velikega Gabra.

Umrli v mesecu januarju:

Tomec Marija, 78 let, iz Litije, Macanovič Saida, 30 let, iz Litije, Zarnik Maksimilijan, 87 let, iz Spodnjega Hotiča, Kepa Janez, 81 let, iz Litije, Stanič Alojzij, 64 let, iz Litije, Kazič Dedo, 54 let, iz Litije, Zavrl Peter, 37 let, iz Cerovice, Kovač Tomaž, 57 let, iz Laz pri Vačah, Volk Franc, 78 let, iz Litije, Južnik Marija, 82 let, s Save, umrla v Črnem potoku, Godunc Frančiška, 79 let, iz Velike Gobe, Tekavec Marija, 79 let, iz Preval, Kraševac Stanko, 27 let, iz Moravč pri Gabrovki, Lavrin Janez, 74 let, iz Boltije, Rozina Feliks, 68 let, iz Šmartna pri Litiji, Železnik Gabrijela, 56 let, s Save, Hostnik Martin, 79 let, iz Vintarjevca, Bučar Anton, 89 let, iz Ljubljane, umrl v Črnem potoku, Podlinšek Angela, 79 let, iz Gornjega gradu, umrla v Črnem potoku, Strman Alojzija, 94 let, iz Male Kostrevnice.

Bisernika Antonija in Janez

V začetku meseca sta Janez in Antonija Meserko iz Podpeči praznovala visok jubilej. 3. februarja je namreč minilo natanko 60 let, odkar sta si rekla da in ob tej priložnosti ju je doma v Podpeči obiskal tudi Miro Kaplja, predsednik litijske občinske skupščine, in jima izročil spominsko darilo ter jima zaželel, da se čez pet let na diamantni poroki spet srečajo.

Ne dogaja se pogosto, da se proslavlja biserno poroko, šestdesetletnico skupnega življenja. Janez in Antonija sta že zakorakala v petinosemdeseto leto življenja in prav prijetno jih je poslušati, ko obujata spomine na preteklost. Imela sta sedem otrok in težko življenje v hriboviti Podpeči. Danes ju obiskujejo njuni otroci in s svojo živahnostjo dobro skrivata svoja leta. Antonija še vedno speče dobre domače krofe in šarkelj, Janeza pa smo ob obisku zalotili na lojtri v vinogradu. Iz njunih oči še vedno žari mladost, zato jima tudi v imenu Glasila občanov iskreno želimo, da se ob diamantni poroki spet srečamo.

Tekst in foto: Rudi Bregar

Projekt Levstikova pot stopa v tretje leto

Mnogi pravijo, da Glasilo občanov kar preveč piše o Levstikovi poti. Zato tokrat na kratko o tem, kar so se minuli mesec dogovorili na seji organizacijskega odbora Projekta Levstikova pot ob pregledu laniških aktivnosti.

Med najpomembnejše naloge vsekakor sodi odkup in ureditev Tonine hiše v Moravčah, čeprav smo tik pred zaključkom redakcije izvedeli, da lastnik vsaj v tem trenutku ni pripravljen prodati celotne hiše. Morda jim bo letos uspelo vsaj to, da hišo zaščitijo kot kulturni spomenik.

Množični pohod bo tudi letos, več aktivnosti pa bodo namenili vključevanju vsebine. Izdelali bodo posebne spominske skulpture, ki jih bodo namestili ob poti, obnoviti nameravajo staro sušilnico sadja ob poti, počivališča, pa tudi kulturnih in športnih prireditev v okviru Projekta naj bi bilo že letos nekoliko več. Upajo, da se

bodo v to vključile tudi kulturne in športne organizacije s tega področja.

Precej denarja nameravajo zbrati s prodajo posebnih spominskih priponek, za denar pa so že zaprosili litijsko kulturno skupnost in ZTKO Litija, medtem ko bo prireditve na Čatežu financirala trebanjska občina. Tudi letos bo denar zagotavljala Elma iz Čateža, sredstva pa so obljubili tudi v šmarnski Kovini, s katero še posebej dobro sodelujejo.

Pomoč še vedno pričakujejo tudi od občanov, da jim bodo s svojimi denarnimi prispevki pomagali. Morebitna sredstva nakažite na naslov: Projekt Levstikova pot, žiro račun številka 50100-620-10705 1023110-292567. In vedno bolj so prepričani, da bo Levstikova pot postala pomembna kulturna in zgodovinska peš pot v Sloveniji.

Rudi Bregar

Drage prijateljice rekreacije!

Vabimo vas, da se tudi tokrat udeležite rekreacije za ženske, ki bo v okviru TVD Partizan vsak četrtek med 19. in 21. uro v stari telovadnici pri Centromerkurju. Tiste, ki ste se rekreacije udeleževale v preteklih dveh letih, veste, kako to poteka in kaj pomeni.

Za ostale pa tole. Ženske smo z emancipacijo prevzele le dvojno odgovornost in napor, olajšave pa nobene, saj se je redko kateri moški temu prilagodil, ostali pa imajo še vedno obe roki obrnjeni navzven. Kaj to za ženo pomeni, vemo.

Lahko pa je tudi drugače. Le urica ali dve sprostitve nas spremini za ves teden. Vse, ki smo rekreacijo obiskovale, lahko povemo, da nas razveseljuje že samo pričakovanje četrтков, tudi kakšen kilogram izgubimo, na življenje gledamo bolj svetlo, rade smo znova urejene, ne moti nas več vsakdanji nered po stanovanju, kar največ pa pridobi družina, ker ima zopet veselo in zadovoljno mamo; in za povračilo ima mama srečno družino. Verjemite, po predhodnih izkušnjah vemo, da se je tudi marsikateri soprog opogumil in pripravil večerjo ter spravil otroke v posteljo, hkrati pa ugotovil, da je to tudi zabavno.

Žene in dekleta, pozabite ob četrтковih večerih na skrbi in nered, naredite nekaj dobrega, zdravega tudi zase, kajti to si zaslužite.

Vabljenе vse, ki imate rade gibanje in glasbo, za naravo pa bomo poskrbele spomladi.

REKREATIVKE

ŠAH

Na tradicionalnem 8. Vikend šahovskem turnirju ob prazniku občine, ki se ga je udeležilo 67 šahistov in šahistk, sta zmagala Želčič (Zagreb) in Podlesnik (Iskra Ljubljana) s po 9 točkami.

Sledijo: Zupe 8 1/2 (Koivinar Maribor), Gostiša (Vrhnika), Crepan (Zalec), Srebrnič (Ljubljana), Teržič (Beograd) po 8 točk, Osterman (Lesce) in Orel (Zagorje) po 7 1/2 točke, Milinkovič (Litija), Zalokar (Trbovlje), Kolar (Litija), Mrak (Ljubljana),

Lesjak (Celje), Devčič (Zagreb), Novčan (Maribor) po 7 točk itd.

V konkurenci žensk je zmagala Krmeljeva (Iskra Ljubljana) pred Orlovo (Skofja Loka).

Igrali so še Litijani: Cirkvenčič, Nikolič, Berložnik, Obolnar in Sekulič.

Pokroviteljica turnirja je bila Kmetijska zadruga Litija.

Igrali smo 11 kol švicarskega sistema s tempom igre 10 minut po igralcu.

ŠK Litija

Turnirska liga v malem nogometu

TVD Partizan Litija namerava organizirati vikend turnirsko ligo v malem nogometu. Vabimo vse zainteresirane ekipe, da se pisno prijavijo do 31. 3. 1989 na naslov TVD Partizan Litija, Ul. M. Boriška 2, 61270 Litija, p. p. 19. V prijavi naj bo naveden tudi naslov predstavnika ekipe, ker bo po zaključku prijavnega roka sklican sestanek, na katerem bodo obravnavana pravila tekmovanja.

Srečko Prač

Teniška igrišča v Litiji?

V TVD Partizan Litija smo sprožili pobudo za gradnjo teniških igrišč v Litiji. Izbrana je že lokacija za štiri igrišča, izdelava projektnih in gradbenih dokumentacij je v teku. Z gradnjo nameravamo pričeti v čimkrajšem možnem roku, kar pa je v veliki meri odvisno od aktivnosti članov društva. Zato vabimo vse, ki so zainteresirani za igranje tenisa, da se vključijo v teniško sekcijo, ki jo bomo ustanovili v okviru TVD Partizan. Pisne prijave pošljite do 15. 3. 1989 na naslov: TVD Partizan Litija, Ul. M. Boriška 2, 61270 Litija, p. p. 19.

Srečko Prač

Popestrimo si življenje

Človek je v sodobni družbi vse bolj odtujen od ljudi in samega sebe. Zapira se v ozek družinski, morda še službeni krog. Nima več časa za pogovore, sprehode, rekreacijo ali kulturne prireditve, le malo ljudi se ukvarja z naštetimi kulturno-rekreativnimi dejavnostmi. Še manj je tistih, ki se redno rekreirajo. Med njimi je največ individualistov, to je rekreativcev, ki se rekreirajo v individualnih športnih panogah: teku, kolesarjenju, plavanju, smučanju, smučarskih tehnik in rolnjanju. Za redno rekreiranje v skupinskih športih pa v zimskem času ni objektov, so zasedeni ali pa so tako dragi, da za poprečnega občana ne pridejo v poštev.

V Gabrovki problemov z zasedenostjo in s plačevanjem nimamo. Nekaj denarja prispeva ZTKO, nekaj Kmetijska zadruga Gabrovka-Dole, obrat Presad, nekaj pa ga zberemo uporabniki sami. Tako imamo organizirano rekreacijsko vadbo v petih skupinah. Najbolj številni so igralci malega nogometa. Posebno pa je potrebno pohvaliti žensko skupino, ki se ukvarja z aerobiko in odbojko. Poleg rekreacije v telovadnici vadijo tudi strelci z zračno puško dvakrat tedensko v stari dvorani, ki je opremljena s šestimi avtomatskimi strelskimi lini-

jami. Omeniti moramo tudi, da se rekreacije ne udeležujejo le Gabrovčani, temveč tudi Dolčani in Litijani.

V zimskem času v naši občini skoraj ni rekreacijskih tekmovanj. Zato smo se odločili, da popestrimo rekreativni program. 26. novembra 1988 smo organizirali košarkarski turnir. V ekipah ni bilo aktivnih igralcev, tako smo igrali rekreativci vseh starosti. Turnirja se je udeležilo 6 ekip: po ena iz Litije in Ljubljane in po dve iz Šmartna in Gabrovke. Kvalifikacije so se igrale v dveh skupinah, potem pa sta prouvrščeni ekipi igrali za 1. mesto, drugouvrščeni pa za 3. mesto.

VRSTNI RED: 1. mesto: Ulčar-IG, 2. mesto »Presad« Gabrovka I, 3. mesto: Predilnica Litija, 4. mesto: OO ZSMS IUV Šmartno, 5.—6. mesto: »PRESAD« Gabrovka II, Kovina Šmartno.

Še en tak turnir bomo izvedli v soboto, 4. marca 1989.

Ekipe lahko prijavite do četrtega, 2. marca 1989, do 18.00 po telefonu dopoldne Maji Medved na št. 871-042, popoldne pa Igorju Medvedu na št. 871-041.

Prijavnina je 50.000.— din. Lahko jo nakažete na žiro račun ŠD »Presad« Gabrovka št. 50150-678-58174.

Vabimo vse, ki se radi srečate pod koši!

Za izvršni odbor SD »Presad«:
Igor Medved

SERVIS

Tomosovih dvokoles
z motorjem
in mopedov
ter popravilo motornih
žag

LINDNER MARJAN

Marokova pot 8, LITJAJA

Odprto vsak dan od 17. do 20. ure!

»Razgibajmo življenje«

Kdo še ni slišal za slogan »sonce, voda, zrak, svoboda?« Z njim vas vabijo, da se vključimo v akcijo »Razgibajmo življenje«, katere pobudnik in nosilec sta Telesnokulturna skupnost Slovenije in Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije. Namen te akcije je, da bi se čimveč ljudi ukvarjalo s športno rekreacijo (da bi postali aktivni tisti, ki to do sedaj še niso, da bi tisti, ki so aktivni občasno, postali redno aktivni). Redna aktivnost pa pomeni vsaj 2—3 krat tedensko vadbo.

Kaj je športna rekreacija?

Športna rekreacija je tista svobodno izbrana človekova dejavnost izven poklicnega dela, ki je izbrana po lastni želji in opredelitvi, ki fizično, psihično in socialno bogati, sprošča in obnavlja človeka, ki je usmerjena k razvoju ustvarjalnosti in izboljševanju fizičnega in duševnega zdravja, k smotnemu in koristnemu izrabljanju prostega časa ter k oblikovanju človeka v vsestransko razvito osebnost.

Športna rekreacija — za koga?

Pri aktivnem vključevanju v proces rekreativne vadbe na področju športne rekreacije praktično ni omejitev. Udeleženci so lahko vsi ljudje, ne glede na starost, spol, poklic, socialni status, motorične in funkcionalne sposobnosti.

Torej, še vedno je čas, da se odločite in postanete aktivni udeleženci v športni rekreaciji.

Športna rekreacija — zakaj?

Vse več ljudi čuti posledice t. i. menežerskih bolezni, kot so prevelika telesna teža, bolezni srca in ožilja in prevelika psihična obremenjenost, ki so posledica pasivnega načina življenja, nepravilne prehrane in psihičnih stresov pri vsakdanjem delu.

S športno rekreacijo pa lahko navedene bolezni preprečujemo ali omilimo njihove posledice. Športna rekreacija je eden od pozitivnih elementov, ki vpliva na zmanjšanje telesne teže, vendar nanj ne vpliva v celoti. Za zmanjšanje telesne teže je potrebno postopno omejiti tudi obroke hrane (za 100 do 200 kalorij dnevno), seveda pa je potrebna pozornost tudi pri izbiri živil. Posledica prevelike telesne teže so tudi bolezni srca in ožilja. S povečano telesno aktivnostjo pospešujemo krvni obtok, kar pozitivno vpliva na srce in ožilje, s tem da preprečuje nabiranje maščobnih delcev na stenah žil in njihovo zamašitev (zamašitev žil privede do infarkta). S športno rekreacijo pa se tudi psihično sprostim, razvedrimo in vsaj za kratek čas pozabimo na različne tegobe in težave življenja.

Katero telesno aktivnost naj izberemo?

Načelen odgovor na to vprašanje je, da je smiselna in upravičena vadba, ki nas veseli, zadovoljuje in sprosti. Gotovo ste že slišali ali prebrali izjave udeležencev raznih športnorekreativnih prireditev (tudi zelo napornih, kot so maraton, triatlon idr.), ki so po končani preizkušnji povedali, da so kljub hudim naporom med aktivnostjo na koncu sproščeni in zadovoljni.

Poskusite to tudi sami in se prepričajte!

Kako naj bi potekala dnevna rekreativna vadba?

Vsekakor je dnevna rekreativna vadba odvisna od našega počutja. Za vsako vadbo pa si moramo zagotoviti tudi ustrezno opremo. Samo vadbo, ki naj bi trajala vsaj 60 minut, razdelimo na tri dele: uvodno ogrevanje, glavni del, zaključek.

V uvodnem delu oz. ogrevanju, ki traja 15 minut, pospešimo delovanje našega srca na 50 do 70% maksimalnega pulza. V glavnem delu vadbe (30 min.) obdržimo to frekvenco delovanja srca. V zaključnem delu (15 min.) pa intenzivnost vadbe počasi zmanjšujemo do normalne frekvence delovanja srca.

Maksimalni pulz je odvisen od starosti in telesnih sposobnosti ter je specifičen za vsakega posameznika. Splošna definicija maksimalnega pulza je 180 minus leta starosti. Kot pa sem že omenil, je le-ta pri posamezniku odvisen tudi od drugih faktorjev in je lahko višji ali pa tudi nižji od navedene definicije.

Katerih načel se držimo pri vadbi?

Pri rekreativni vadbi upoštevajmo naslednja načela.

— načelo postopnosti: začnemo z manjšo količino vadbe (dolžina, čas), z lažjo obliko vadbe, nakar postopoma povečujemo količino in težavnost,

— načelo varnosti in humanosti: izberemo vadbo, s katero ne bomo ogrozili sebe ali koga drugega,

— načelo vsestranosti: vadba naj bo različna, obremenjujemo različne skupine mišic, izbirajmo različne terene za vadbo ipd.,

— načelo sprostitve: izberemo tisto aktivnost, ki nas sprošča in pomirja. Napačno bi bilo, če bi bili po vadbi še bolj razdraženi in psihično napeti,

— načelo obnove sil in kompenzacije: upoštevajmo svoje počutje, nikoli na vadbo, če smo bolni,

— načelo svobodne izbire vadbe: izberemo si aktivnost, ki nas veseli, za katero imamo lasten interes, željo.

Zdravstvena zaščita — preventiva

Zdravstveni delavci priporočajo vsem rekreativcem, da bi vsaj 1-krat letno opravili zdravniški pregled, v sklop katerega sodi poleg drugih tudi najpomembnejši za naše telo — pregled srca.

Če nameravate pričeti s športno rekreacijo, vam svetujem, da pred tem obiščete svojega zdravnika in se z njim posvetujete glede zdravstvenega stanja. Isto pa svetujem tudi tistim, ki se s športno rekreacijo že ukvarjajo, pa se z zdravnikom še niso posvetovali oz. je od tega preteklo že precej časa.

Srečko Prač

GLASILO OBČANOV

Ustanovitelj: Občinska konferenca SZDL Litija. Glavni urednik: Andrej Kralj. Ureja uredniški odbor: Jože Sevljak (odgovorni urednik), Mija Bernik, Dušan Gnezda, Franc Končar, Marina Krnel, Gorazd Mayretič, Slavko Rokavec, Marjan Šuštaršič, Boris Žužek, Jelka Belec (lektorica Glasila občanov). Predsednik izdajateljskega sveta: Miro Kaplja. Oblikovanje in tehnično urejanje: Drago Pečenik. Priprava za tisk: DIC, TOZD Grafika Novo mesto. Tisk: A. Jovanovič, Litija. Naslov uredništva: Litija, Parmova 9, tel.: 881-102. Nenaročenih fotografij in rokopisov ne vračamo. Časopis prejema vsa gospodinjstva v občini brezplačno na dom.